

VÅRE ROVDYR

Nr. 3-4/2015 / Årgang 29

**SAMARBEID WWF,
NATURVERNFORBUNDET OG FVR**

**NØDVERGERETT FOR HUND
– NOK EN KRITISK TRUSSEL FOR ULVEN**

**YNGVE DAVID KVEBÆK
(1953–2015) TIL MINNE**

**EFTERLÅNGTAT MÖTE MED
BERGETS HEMLIGHETSFULLA
SPÖKE**

Forside:
Snøleoparder i
India.
Foto:
Jan Fleischmann

Bakside:
Dyrenes liv
Typiske skildringer
av Birgitte Møller.

VÅRE ROVDYR

Utgis av
Foreningen Våre Rovdyr

Adresse
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
2151 Årnes

Ansvarlig utgiver
Foreningen Våre Rovdyrs styre

Ansvarlig redaktør
Ingvild Elise Ihle
ii@fvr.no

Redaksjonsmedarbeider
Viggo Ree
vr@fvr.no

Sats & layout
Marius Sjøli

Trykk
BK Grafisk AS
Sandefjord

Internett
www.fvr.no

ISSN 0801-4728

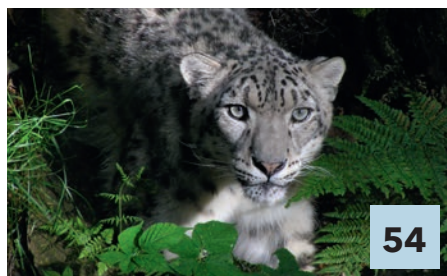
INNHOLD

LEDER	SIDE 43
SISTE NYTT	SIDE 44
SAMARBEID WWF, NATURVERNFORBUNDET OG FVR	SIDE 46
NØDVERGERETT FOR HUND	SIDE 48
NORDENS ARK 2015	SIDE 50
STAND VED VÅGSENTERET	SIDE 52
BERGETS HEMLIGHETSFULLA SPØKE	SIDE 54
SISTE NYTT FRA ROVUGLMOttAKET	SIDE 58
HUBROENS SIDE FOR DE YNGRE	SIDE 59
YNGVE DAVID KVEBÆK TIL MINNE	SIDE 60
NYE MØTER MED ØSTMARKAULVENE	SIDE 66
LESERINNLEGG: OM NØDVERGERETTEN	SIDE 69
BRUK AV HUNDENS SANSER	SIDE 70
LESERINNLEGG	SIDE 74
ÅRSMØTET PÅ SANDBAKKEN 13. JUNI	SIDE 76

**Samarbeid WWF,
Naturvernforbundet og FVR**

46

**Efterlängtat möte med
bergets hemlighetsfulla
spöke**

54

**Yngve David Kvebæk
(1953-2015) til minne**

60

Bruk av hundens sanser

70

Motgang og lyspunkter!

Det har rullet å bli november allerede i et år som har vært fylt med mye sorg og sorgarbeid. Fra 14. oktober 2014 og fram til april i år døde tre mennesker som sto meg nær på forskjellige måter. Først døde Leif Jensen, en mangeårig kamerat og rovdryvenn, deretter døde min mor Ida Elvira brått i en hjemmeulykke i februar – og i april fikk jeg nok en lammende beskjed om at vår daglige leder Yngve Kvebæk var funnet død, også det i eget hjem.

Å forsøke og fungere optimalt med slike hendelser tett på, er ikke så lett. Som lærer og far til tre, har det vært nok av arbeidsoppgaver. Å være styreleder attpåtil for vår forening og forsøke å forholde seg til alle beskjeder, frister og praktiske gjøremål, har derfor vært vanskelig til tider.

Men det har vært lyspunkter også. Vi (styret) klarte å gjennomføre et ålreit årsmøte på Sandbakken, bare synd at ikke flere av våre medlemmer så verdien av å møte opp. Vi hadde ingen oversikt over eventuelle påmeldinger til middagen, fordi dette og så mye mer lå skjult for oss på Yngves mac. Vi måtte rekonstruere mye, og jeg er glad for at årsmøtet ble flyttet til Sandbakken 13. juni. Akkurat det var noe av det siste Yngve gjorde, etter at han opprinnelig hadde avtalt med Malungen om årsmøte der 9. mai. Denne datoen gikk imidlertid ikke på grunn av mine og hjemmets forberedelser med konfirmasjon for eldstemann. Nå i ettertid ser jeg at Yngves dato for årsmøte 9. mai uansett ikke ville ha gått med hans dødsfall et par uker i forveien og begravelsen ved Fet kirke fredag 8. mai.

Andre lyspunkter har vært alle de gode kreftene i vår forening som har brettet opp ermene og trådt til i denne vanskelige tida. Jeg tenker på den fantastiske innsatsen rådgiver Berit Lind har gjort i Yngves fravær og fram til ny daglig leder ble ansatt. Jeg tenker på Viggo Ree, alltid medfølende og oppmerksom i forhold til sine medmennesker og Marius Sjøli som har gjort mye i forhold til macen til Yngve og nå også har påtatt seg å ferdigstille dette nummeret av *Våre Rovdyr*. Av andre lyspunkter tenker jeg på blant andre

Erling Mømb og Burny Iversen og hvilket flott arbeid de har lagt ned i vårt «småbruk» i Julusdalen. En stor takk rettes til dere og alle de andre i styre og stell som på hver deres måte har bidratt og holdt hjula i gang i vår forening i et vanskelig år!

Å få Ingvild Elise Ihle ansatt som daglig leder i 60 % stilling etter Yngve er også et lyspunkt. Hun og Berit utgjør et fint team for vår daglige drift og oppgavene har vært mange og utfordrende. Gledelig er det å kunne konstatere at vi klarte, i samarbeid med Naturvernforbundet og Verdens Villmarksfond (WWF), å samle inn nær innpå 30.000 underskrifter i en felles kampanje for en større ulvebestand og større ulvesone i Norge. Underskriftene ble overlevert Stortingets miljø- og energikomité onsdag 21. oktober. Underskrifter for denne kampanjen fortsetter imidlertid å strømme på og i skrivende stund har vi passert 30.000 underskrifter.

Mitt hittil siste praktiske bidrag var å stå på stand ved Vågsenteret i Ytre Enebakk lørdag 24. oktober sammen med Berit Lind, Heidi Andreassen og Carl Erik Sando. Etter at alfahunnen i Østmarka-reviret ble skutt av elgjegere ei drøy uke tidligere, var vi svært spente på hvilken respons vi kunne komme til å få. Vi traff og kom i prat med mange, både de som ville ha ulver i Østmarka og de som var mer skeptiske til det. Vi fikk delt ut mye informasjon og gamle årganger av *Våre Rovdyr*. De som derimot ikke ville ha ulv i Østmarka, ville i liten grad prate med oss, og opptrådte ufor-skammet. Men en tok seg like-vel tid. Det var positivt å registrere at denne sinte mannen, som i alle år hadde vendt seg til å kunne slippe hundene sine når han var på tur i marka, faktisk ble

hyggeligere å prate med etter hvert som både vi og han fikk større kunnskap og forståelse for hverandres ståsted. Verre var det med den eldre damen som kjente de som mistet flere sauer under ulveangrepet på innsiden av strømgjerdet i Enebakk i sommer. Hun hadde sett disse døde sauene forblø og så meg rett i øynene og sa: «Du har et urealistisk syn på norsk husdyrhold!» Dette mente hun til tross for at jeg forsøkte å fortelle henne om hvor mange sauer som dør hver dag i norsk utmark i beitesesongen uten at et eneste rovdyr er involvert.

Min siste flotte opplevelse av rovvilt i norsk natur var på hytta i nærheten av Kornsjø i Halden fredag 30. oktober. Da kom det en subadult kongeørn kretsende i ensom majestet langs åskanten ved et vann. I min Carl Zeiss-kikkert var det et herlig syn, og jeg tenkte mitt om stortingsrepesentanten fra Høyre som tidligere i år tok til orde for utryddelse av kongeørnen i Sør-Norge. Vi har tydeligvis nok av arbeid igjen folkens! Mitt nyttårsønske er at enda flere av dere bretter opp ermene og blir mer aktivt med for å sikre artsmangfoldet i Norge. Vi trenger flere som kan bidra på stands!

GOD JUL OG GODT NYTT ÅR!

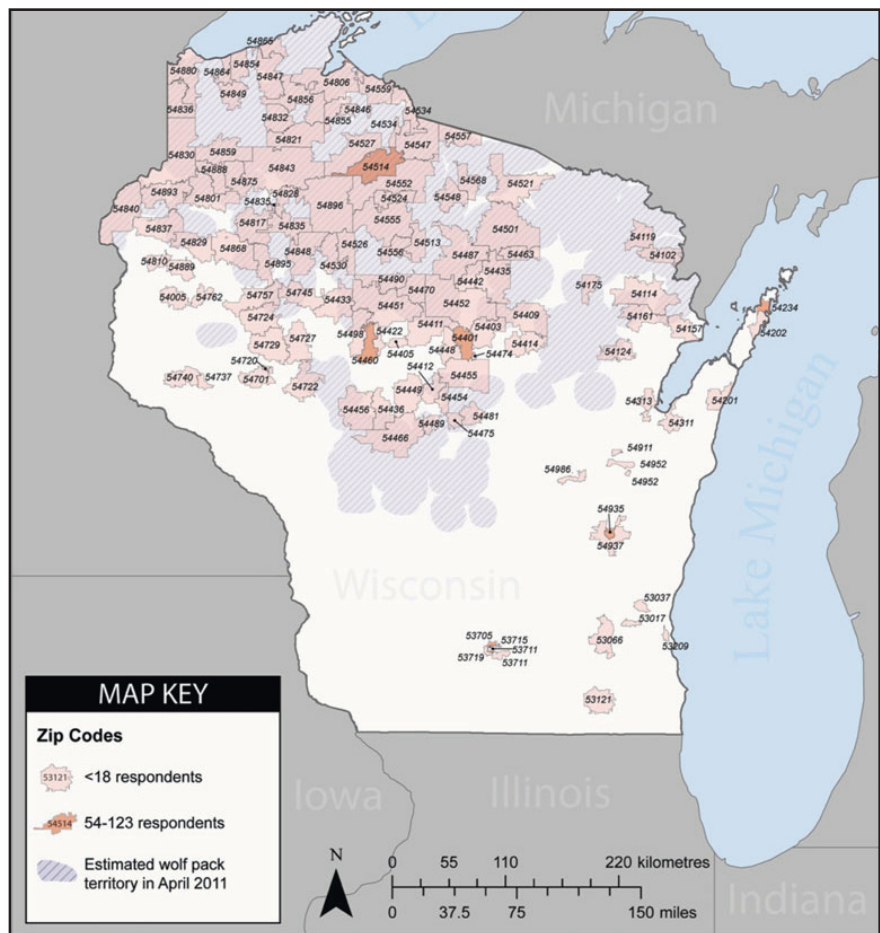
Hielsen
Lennart Fløseth
Styreleder
Foreningen Våre Rovdyr

Holdning til ulv før og etter jakt. En studie fra Wisconsin

Det er en velkjent påstand at jakt på rovdyr kan øke aksepten for ulv i befolkningen. Dette er derfor prøvd ut i flere områder rundt om i verden. En studie om holdning før og etter jakt på arten er gjennomført i Wisconsin, USA. Målet var å se om det faktisk førte til høyere aksept for ulv blant befolkningen etter åpning for offentlig jakt. Studien ble gjennomført ved bruk av spørreundersøkelser før og etter åpning for jakt på ulv i tidsrommet 2009 til 2013, med 736 respondenter. Undersøkelsen tok for seg følelser, atferd og holdninger overfor ulv. Konklusjonen til studien viser en negativ trend blant mannlige respondenter og jegere som lever i ulvrevirene, både før og etter områdets første åpning for jakt. Toleransen blant kvinnelige respondenter var stabil gjennom hele perioden. Studien viser at jakt dermed ikke kan assosieres med en økning av toleransen for arten etter et år.

Kilde: Hogberg, J., Treves, A., Shaw, B. and Naughton-Treves, L. "Changes in attitudes toward wolves before and after an inaugural public hunting and trapping season: early evidence from Wisconsin's wolf range". Foundation For Environmental Conservation, 2015.

Bondeorganisasjonene med krav til rovviltpolitikken

I forbindelse med den nye meldingen om ulvesonen og bestanden som er ventet, kommer også bondeorganisasjonene med sine krav. Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har vært i møte med Klima- og miljødepartementet for å synliggjøre sine forventninger. Kravene er ingen ynglinger av ulv i Norge, sterk redusering av jerve-

bestanden, en mer åpen og involverende ulveovervåking og en gjennomgang av de juridiske forpliktelsene Norge har gjennom Bernkonvensjonen. De understreker videre at ulven truer eksistensgrunnlaget for beitenæringa og ønsker et mer effektivt regime for uttak av ulv som kommer inn fra Sverige.

– 20 minutter i bil, 100 år tilbake i tid

Onsdag 5. august arrangerte Enebakk kommune sammen med Fylkesmannen i Oslo og Akershus et åpent folkemøte om ulv. Kommunestyresalen ble fylt opp til randen. Foreningen Våre Rovdyr var representert med daglig leder, styremedlem og andre medlemmer på møtet.

Ordfører i Enebakk kommune for Høyre Tonje Anderson Olsen ønsket alle velkommen til møtet. Hun håpet at møtet ville fungere opplysende med tanke på situasjonen som har oppstått med ulvene i Østmarka og da spesielt med tanke på episoden hvor en av ulvene tok sau innenfor et rovdryavvisende gjerde. Christian Hillmann, rådgiver ved miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen, fortsatte med gjennomgang av artens status i Norge og ulven spesielt i Østmarka. Blant annet viste han en oversikt over genetiske data som viste stamtavlen til ulike viktige individer for

den skandinaviske ulvebestanden. Til den konkrete episoden med husdyrene som ble tatt innenfor gjerdet kommenterte han at dette var satt godt opp, med noen minimale avvik.

Ordfører Olsen åpnet deretter for debatt. I panelet satt tre representanter fra Fylkesmannen. Og det var liten tvil om hvilket parti med sine representanter som ønsket å prege debatten en måned i forkant av kommune- og fylkestingsvalget – Senterpartiet. Den første representanten lurte på hva som skal til for å få felle dyr i Østmarka. Fylkesmannen svarte at det skal være en streng soneforvaltning, men at det gjøres

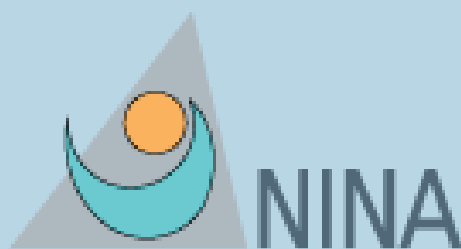
løpende vurderinger. Svaret ble fulgt opp med et tilleggsspørsmål om det er gjort noe i forhold til skolestart, da vil det være mange barn langs veiene. Fylkesmannen

svarte at ulven er ufarlig for mennesker, men anbefalte at man passet på hundene sine. Debatten ble videre preget av påstander om at ulven utrydder alt av hjortedyr i Østmarka, det er umulig å drive med husdyr og den farlige situasjonen for lokalbefolkningen. Spørsmål knyttet til atferd og at ulven har blitt sett i nærheten av hus og turgåere og at det dermed må

være unormal atferd ble også rettet til Fylkesmannens representanter. Debatten ble preget av politiske spørsmål som Fylkesmannen ikke hadde mulighet til å svare på, og det var dermed en rekke spørsmål som ikke ble avklart. Stemningen tilspisset seg da en av personene som eide husdyr kommenterte at han hadde avfyrt et varselsskudd, men at ulven ble stående en liten stund før den stakk unna. Han lurte på om dette var normal atferd og Fylkesmannen vurderte dette som normalt. Men fra publikum høstes det "Hvorfor skjøt du varselsskudd og ikke ulven?", til stor applaus og latter fra publikum.

Spørsmålsrunden som var satt til å vare i en time, ble til nesten tre. Det ble en svært ensidig debatt hvor myter og påstander uten grunnlag fikk leve i beste velgående. Som en av foreningens medlemmer kommenterte i etterkant "Det var 20 minutter i bil hit, men å gå 100 år tilbake i tid", beskrev folkemøtet på en god måte.

I etterkant av folkemøtet sendte Enebakk kommune ved ordfører ut et brev til alle skoler og barnehager med følgende beskjed: "I den forbindelse tenker vi at det er fornuftig å ikke ta med barna ut på skogstur til situasjonen rundt ulven er nærmere avklart".

Evaluering av den regionale rovviltforvaltningen

Norsk institutt for naturforskning har fått i oppdrag å evaluere den norske regionale rovviltforvaltningen. De åtte regionale rovviltnemndene er en helt sentral del av forvaltningen av våre fire store rovdyr. Et av ansvaret som rovviltnemndene har, er at bestandene av rovvilt skal opprettholdes på det nivået Stortinget har fastlagt. Mandatet til rovviltnemndene er å utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt, prioritering av forebyggende og konfliktdempende virkemidler og de ulike jakt- og fellingsregimene for rovvilt i regionen.

Foreningen Våre Rovdyr bidrar inn i denne evalueringen som etter planen skal ferdigstilles til sommeren 2016. Vi vil gi klare og tydelige tilbakemeldinger på foreningens standpunkt og følger kontinuerlig dette arbeidet nøye.

SAMARBEID WWF, NATURVERNFORBUNDET OG FVR

Det mangler ikke på store utfordringer her til lands når det gjelder forvaltningen av våre fire store rovdyr – og spesielt ulven. Da er det også en styrke at flere organisasjoner står sammen for å fronte felles mål og argumentere for våre krav og holdninger overfor politikerne.

Av: Berit Lind

Rådgiver, Foreningen Våre Rovdyr

FVR har de siste årene hatt et stadig sterkere samarbeid med både WWF og Naturvernforbundet når det gjelder viktige spørsmål i rovdryrforvaltningen. Siden Stortinget i løpet av 2015 skal ta opp både nytt bestandsmål for ulv og en ny vurdering av ulvesonen er det betydningsfullt at organisasjonene som jobber med store rovdyr arbeider i lag.

I forbindelse med regjeringens saksutredning knyttet til bestandsmål og ulvesone i 2015 ble det den 31. oktober 2014 lagt fram et faggrunnlag som skal ligge i bunn for det videre arbeidet.

1. Felles innspill på ulvemål og ulvesone

WWF, Naturvernforbundet og FVR har pekt på at faggrunnlaget mangler en gjennomgang av de positive mulighetene som ligger i at det finnes ulv i Norge, og er mangelfullt når det gjelder å beskrive ulvens økologiske funksjon i Skandinavia. Dagens ulvesone er svært liten, og dekker bare 5,5 % av Norges areal. Det er umulig å tenke seg en livskraftig norsk bestand innenfor eksisterende ulvesone. I tillegg kommer at svært gode leveområder for ulv ligger utenfor ulvesonen.

2. Felles kronikker og debattinnlegg

En felles kronikk – Lenge leve ulven – fra WWF, Norges Naturvernforbund og FVR i *Dagbladet* i desember 2014 utløste en rekke svar i ulike aviser. Link til dette er lagt

ut på FVR sin hjemmeside/Facebook-side.

3. Møte med statssekretær Lunde i KLD i februar

Den 26. februar 2015 ble det anledning til å presentere en del rovdryrmateriale for statssekretær Lars Andreas Lunde i Klima- og miljødepartementet (KLD). Siden KLD skal snart legge frem et forslag til forvaltning av ulv hadde våre tre organisasjoner en rekke innspill i den anledning.

4. Diverse møter med stortingsrepresentanter

Vi har hatt flere møter med sentrale politikere om ulvesone og bestandsmål og følger opp dette arbeidet fremover.

5. Møte med statssekretær Lunde i KLD i juni

Den 26. juni hadde naturvernorganisasjonene et nytt møte med statssekretær Lars Andreas Lunde i KLD. Her ble det argumentert ytterligere for en økning til 15-20 familiegrupper av ulv i Norge og en vesentlig utvidelse av ulvesonen. Det ble også lagt vekt på problemene knyttet til rovviltneemndenes misbruk av sine tillatelser. **Under møtet overrakte vi også et brev til statsråd Tine Sundtoft om å redde Nordmarkaulven, som i sommer oppholdt seg der** (se bilde).

6. Samarbeid i forbindelse med skadefelling

Skadefelling av rovdyr er et stort problem spesielt for ulv. Vi ser alvorlig på at ulv

langt på vei ikke tillates å vandre. At det blir gitt fellingsstillatelse bare et individ blir observert i dette landet er en forvaltning vi ikke kan godta. Det er mer en utryddelsespolitikk. Vi jobber for å endre på dette.

7. Rovviltneemndenes praksis og holdninger

Vi mener det er et stort problem slik rovviltneemndene opererer i dag. Dagens praksis er med på å true ulvens overlevelse i Norge. Vi har tatt opp dette med sentrale politikere og vil jobbe for å få til en endring i dette systemet. Blant annet har det vært gitt en rekke tillatelser til skadefelling både i Vest-Agder, Hedmark og Oppland, der tillatelsene gis på veldig kort varsel og fullstendig uten mulighet til å sjekke ut hvorvidt det er genetiske viktige individer som er inne i bildet.

8. Felles underskriftskampanje i forkant av stortingsbehandlingen av nytt bestandsmål for ulv og ny ulvesone

Den 21. oktober overrakte WWF, Naturvernforbundet og FVR nær 30.000 underskrifter under overskriften «Ja til ulv i norsk natur» på Stortinget. De fleste fra energi- og miljøkomiteen var til stede under overrekkelsen. Politikerne fikk også med dokumentasjon som vedlegg til underskriftskampanjen, som har pågått siden sommerferien. Underskriftskampanjen fortsetter helt frem til like før avgjørelsen om bestandsmål og ulvesone skal opp i Stortinget før jul (se bilde).

Organisasjonene overleverte under møte i Klima- og miljødepartementet 26.6.2015 brev til statsråd Tine Sundtoft der det ble bedt om at det ble sørget for at Nordmarkaulven overlever. Denne ulven er et genetisk viktig individ, men siden den streifer utenfor forvaltningsområdet for ulv står den i fare for å bli drept gjennom skadefelling. **Fra venstre:** Maren Esmark i Norges Naturvernforbund, statssekretær Lars Andreas Lunde i Klima- og miljødepartementet, Sverre Lundemo i WWF Norge, Berit Lind i Foreningen Våre Rovdyr og Arnodd Håpnes i Naturvernforbundet.

9. Nødvergerett

Det er et alvorlig problem at nødvergerett for hund har medført tap av livet til ulvetispa i Østmarka. Konsekvensene av denne forvaltningen kan bli dramatisk for de inntil tre familiegruppene av ulv som tillates å leve i Norge. FVR vil sammen med de andre organisasjonene jobbe for å få til en endring knyttet til nødvergeretten for hund.

9. Situasjonen for kongeørn og havørn

Organisasjonene har under felles møte også diskutert ørneforvaltningen. I statsbudsjettet står det at erstatningsordningen for tamrein skal legges om til en risikobasert ordning. KLD har i brev av 16. september gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide en ny plan.

Når den foreligger vil vi følge opp med nødvendige tiltak. Det er ikke tradisjon for jakt på kongeørn verken i Norge eller i noen andre land.

Det vil ikke bli noen effekt av en eventuell lisensjakt på kongeørn før en meget stor del av bestanden blir tatt ut. Målet er uttak av enkeltindivider som spesialiserer seg på

sau eller tamrein kan i enkelte tilfeller være hensiktsmessig. Dagens lovverk tillater skadefelling. Det kan støttes av oss under strenge rammer.

Havørn står ikke for noen skader på sau eller tamrein, men feilinformasjon kommer likevel fram i media fra tid til annen.

Fra overrekkelsen av underskriftskampanjen «Ja til ulv i norsk natur» til energi- og miljøkomiteen på Stortinget den 21.10.2015. Bildet viser komiteens leder Ola Elvestuen fra Venstre (med papir i hånden) i samtale med organisasjonenes representanter. Fra høyre: Nina Jensen i WWF Norge, Berit Lind i FVR, Lars Haltbrekken og Arnodd Håpnes i Naturvernforbundet og fire øvrige medlemmer av energi- og miljøkomiteen.

NØDVERGERETT FOR HUND

– NOK EN KRITISK TRUSSEL FOR ULVEN I NORGE

Av: **Berit Lind**

Rådgiver, Foreningen Våre Rovdyr

Norge tillater kun tre familierupper av ulv som kan få valper. To flokker holder til i Hedmark og en flokk i Oslo og Akershus. I 2012 slo et ulvepar seg til i Østmarka til veldig stor glede for mange i Oslo og Akershus. De har fått navnet Frøya og Fenris. I 2013 fikk dette paret minst tre valper. Sommeren 2014 forsvant Frøya og man vet ikke hva dødsårsaken har vært. Fenris måtte da forsørge valpene alene. Valpene vokste opp og klarte seg. Ingen nye ulver klarte å vandre inn i Østmarka og det resulterte i at Fenris fikk fire valper med sin datter i mai 2015. Den 13. oktober ble ulvemor skadeskutt og drept av en elgjeger som jaktet med løshund inne i ulvreviret i Østmarka – en tragisk hendelse som nå resulterer i at de fire valpene på seks måneder må klare seg uten mor. Fenris må igjen forsøke å forsørge valper alene.

Dette er svært trist og uheldig både for ulv og hund – og det kunne vært unngått!

Foreningen Våre Rovdyr (FVR) er svært betenkt overfor den praksisen som gjennomføres ved at jegeren slipper sin hund i et ulvrevir der det lever en ulvefamilie med små valper. Fylkesmannen har oppfordret til å holde jakthunder i bånd. Når man allikevel velger å jakte med løs hund så må det være på eget ansvar. At man bruker nødvergeretten og skyter et individ av en kritisk truet dyreart – og som dessuten etterlater morløse valper – er meget kritikkverdigg.

Man vet at sjansen er veldig stor når man ikke har kontroll på hunden – og at den kan bli utsatt for slike farer. Det er dyreetisk helt uforsvarlig og burde rett og slett ikke være lov.

Det finnes mange jaktlag som jakter innenfor ulvrevir, men som jakter med hund i line. For disse er det en selvfølgelighet. Det er en gammel og utmerket måte å drive elgjakt på som fungerer.

FVR mener det må bli påbudt med hund

i line. (dvs. bandhund) hvis man skulle velge å jakte inne i et ulvrevir. Dette er nødvendig for å sikre hund og for ikke å provosere og stresse ulv, som i dette tilfelle hadde flere valper å passe på samt forsvare sitt eget revir mot andre i hundeslekten.

FVR vil gå inn for at nødvergeretten blir tatt opp til ny vurdering. Vi mener det er helt uakseptabelt at man skal kunne bruke nødvergerett på den måte som her er gjort! Nødvergeretten skal kun brukes ved plutselig og uventet fare, og ikke når man aktivt oppsøker og selv skaper en faresituasjon. Det blir som å slippe hunden sin midt på E18. Du gjør ikke det hvis du er glad i hunden din! Man slipper heller ikke hunden sin løs i et ulvrevir!

De fleste jegere er seg sitt ansvar bevisst, men dessverre – en god del jegere skulle aldri ha lov til å jakte. Det er ofte disse som søker seg til miljøer der hatet mot rovdyr, og særlig ulv, er ekstremt. Dette kommer til uttrykk gjennom blant annet illegal jakt,

FVR mener det må bli påbudt med hund i line (dvs. bandhund) hvis man skulle velge å jakte inne i et ulvrevir.

Ulvemor i Østmarka en fin sommerdag. Foto: Ivar Knai.

ofte med påfølgende skadeskyting og fremprovosering av situasjoner med misbruk av nødvergeretten. Vi må innse at det finnes en del kyniske jegere som gjør det de kan for å fjerne elementer som står i veien for deres særinteresser og hobbyaktiviteter i norsk natur.

Om nødvergeretten fortsatt skal kunne misbrukes på denne måten vil det få alvorlige og katastrofale følger. Det er politisk vedtatt at ulven skal ha et spesielt strengt vern innenfor ulvesonen. Da blir det fullstendig meningsløst at det skal kunne benyttes nødvergerett inne i ulvesonen der alfadyr med sine valper holder til. Det kan ikke være ønskelig for ansvarlige miljømyndigheter å forvalte en kritisk truet dyreart på rødlisten på denne måten.

Det er svært kritikkverdig at myndighetene har lagt til rette for et forvaltningsregime der de viktige lederdyrene med loven i hånd kan skytes gjennom bevisst mistolkning av nødvergeretten. Vi kan oppleve lignende

situasjoner i de to andre revirene og på det vis risikere å utrydde de tre familiegruppene vi har i Norge!

Dagens nødvergebestemmelser gjør det umulig å gjennomføre en forsvarlig og furutsigbar forvaltning av ulv. Vi har nå fått en situasjon der en alfatispe i et ulverevir er blitt drept, og utsiktene for denne flokken er derfor svært usikker. I verste fall vil familiestrukturen bli ødelagt for godt.

Det vektlegges at dagens rovviltforvaltning skal være presis, det vil si at vi skal ha eksakt tre ynglinger. Nå er det store muligheter for at det ikke blir yngling i Østmarka til våren fordi ulvemor er drept. Det blir meningsløst å snakke om seriøs forvaltning når man regelrett kan dekke seg bak feiltolkning av nødvergeretten. Teoretisk kan vi altså oppleve at det ikke vil finne sted yngling i noen av de tre revirene så lenge disse nødvergebestemmelsene eksisterer. Vi nådde heller ikke i 2014 målet om tre valpekull i helnorske ulverevirer.

Ordlyden i lovverket er utviklet av dagens politikere. Det kan ikke være slik at norske miljømyndigheter ønsket eller så for seg en slik utvikling av nødvergeretten!

Det er dypt tragisk for norsk natur at nok et individ av en rødlistet art er blitt skutt. Ulveflokken i Østmarka har representert en verdifull faktor i økologisk sammenheng og et betydelig opplevelseselement for mange naturinteresserte og miljøbevisste mennesker.

Foreningen Våre Rovdyr har stor pågang fra folk som ønsker å være med på ulvesafari i Østmarka til vinteren, og vi håper at ulveflokken overlever denne krisen.

FVR engasjerer seg nå for hvordan vi kan få endret nødvergebestemmelsen. Vi vil holde våre medlemmer orientert om dette arbeidet blant annet gjennom vår hjemmeside og Facebook-side.

Ulvemor skutt og drept med misbruk av nødvergerett. En tragisk skjebnedag for hele den lille ulvefamilien.

På Nordens Ark i Sverige, fra venstre: Erolf Coleman, Lorina Stenwall og Gunnar Gillberg.

Nordens Ark 2015

Av: Lennart Fløseth (tekst og foto)

I år var det på ny duket for dagsseminar på Norden Ark i nærheten av Lysekil i Sverige. Lørdag 17. oktober var 25 svensker og nordmenn samlet til en felles dag i rovdirenes tegn. Arrangør var vår søsterforening Svenska Rovdjursforeningen (SR) og primus motor og parkansatt var Lorina Stenwall.

Fra Foreningen Våre Rovdyr stilte Torill Andresen og undertegnede. I tillegg var flere av foreningens medlemmer fra Østfold med. Dette var Tore Hoell og hans hustru Evy Hoell, Johnny Eriksen, Ronny Berntzen, Per Glad, Steinar Nordmo og Magne Ståhl.

Styremedlem i SR Gunnar Gillberg innledet dagen med å fortelle om foreningens turbulente år med svært vanskelig økonomi. Naturvårdsverket inndro deres grunnstøtte på 1 million kroner, og det ble gjort uten at foreningen ble informert om dette i god tid. Den svenske staten anså ikke at SR var berettiget for støtte lenger siden den ikke lenger var en forening som jobbet med klimarelaterte problemstillinger. Inndragelse av støtten førte til et budsjettunderskudd på 1,8 millioner kroner i 2014. Foreningen måtte si opp folk i administrasjonen og skjære til beinet. Til sammenligning fikk Svenska Jägareförbundet over 50 millioner i støtte i fjor uten å løfte en finger for klimasaken!

Erolf Coleman var neste foredragsholder. Han er opprinnelig en fuglegutt fra

Uddevalla og har jobbet 41 år som politi og etterforsker i miljøsaker. Erolf ble pensjonist sommeren 2015, men ble i høst overtalt til å fortsette litt til i en redusert stilling. Hans første store saksutredning var mot en eggssamler i Uddevalla i 1982. De fylte en hel politibuss med beslaglagte egg, og de brukte en halv arbeidsdag bare på å bære ut alle ulovlige eggsamlinger. Hans store interesse har siden vært ulovlig jakt på rovdyr. Den første ulvedommen i Sverige medførte 1 års ubetinget fengsel for gjerningsmannen. Dette ga føringer for videre domfellelser i lignende saker i vårt naboland.

Noe av det mest makabre Erolf har vært med på var ei bjørnebinne med to unger som ble funnet hodeløse på vårsnøen. De fulgte snøscootersporene og ved senere husundersøkelse klarte de å finne fellende bevis i det de kunne påvise bjørneblod med riktig DNA-profil under gjerningsmannens badekar. Erolf hadde altså egentlig tenkt å bli pensjonist, men en hendelse i høst fikk han til å ombestemme seg. Mens han var ute i grensetraktene for å registrere bjørneaktivitet hadde noen tuklet

med venstre forhjul på bilen hans. Etter at han satte seg inn i bilen og kjørt av sted gikk det bra en stund inntil hele venstre forhjul løsnet. Sannsynligheten for at fire hjulmuttere løsner samtidig er ikke mulig, og noen har med viten og vilje villet skade ham. Dette fikk Erolf til å melde seg til utvidet tjeneste.

Alle deltakerne hadde felles vegetarisk lunch før naturfotograf og eventyrer Svante Lysén slapp til med sitt interessante foredrag med skråblikk på eventyrlige villmarksopplevelser fra Canada, Grønland og Svalbard. Alle disse stedene hadde han sammen med tre venner bodd i ødemarka et helt år. Etter Svantes foredrag bega deltakerne seg ut på en guidet kveldstur i en folketom park. Vi fikk komme nærmere innpå dyrene enn hva publikum til daglig får oppleve. Felles vegetarmiddag ble inntatt i Varghuset klokka sju på kvelden med alfahunnen slentrende forbi utenfor panoramavinduene. Alfahannen og årets ulveunger lå derimot godt skjult og utenfor synsvidde. Dette var igjen en svært vellykket og hyggelig dag for folk som søker kunnskap takket være Lorina Stenwall.

Halden-guttene under lunchen på Nordens Ark, fra venstre: Johnny Eriksen, Magne Ståhl og Tore Hoell.

Omvisning i parken ved Lorina Stenwall til høyre.

Heidi Andreassen og Carl Erik Sando utenfor REMA 1000 på Vågsenteret.

Stand ved Vågsenteret i Ytre Enebakk

Av: Lennart Fløseth (tekst og foto)

Fram til i sommer har Østmarka-ulvene tatt lite for seg av husdyr og den store polariserte konflikten hadde så langt uteblitt. Sist beitesesong ble det derimot drept en del sauer på inngjerdet område. Gjerdet var strømførende og skulle være såkalt rovdysikkert. Det viste seg at en ulv hadde gravd seg under gjerdet og likevel unngått den nederste strømledningen som skal forhindre nettopp at rovdynere graver seg under. Foreningen Våre Rovdyr tror ganske sikkert at gjerdet ikke har fungert optimalt på grunn av varierende strømtilførsel og jording som ikke har vært godt nok.

Berit Lind, Heidi Andreassen, Carl Erik Sando og undertegnede dro derfor til Ytre Enebakk for å lodde stemningen. Hadde ulven fremdeles støttespillere i Enebakk kommune hvor vi er blitt fortalt at de fleste ulvemotstanderne bor i Østmarka-reviret?

Vi rigget oss til ved hovedinngangen på Vågsenteret og utenfor Rema 1000 ved samme senter, og kom raskt i kontakt med folk. De aller fleste tok imot våre flygeblader med informasjon om rovdynere på vei inn eller ut av senteret. Etter hvert stoppet flere for å prate med oss. Først ut var en eldre og noe funksjonshemmet sint herre som hadde vært vant til å slippe hundene sine fritt på sine turer de siste 25 årene i Østmarka. Dette kunne vedkommende ikke lenger gjøre for han hadde jo et nært og kjært forhold til hundene sine, fortalte den eldre herren.

Han så ingen grunn til å gjeninnføre ulv så nært innpå mennesker. Til tross for ganske forskjellige syn på problematikken, roet han seg mye ned og samtalen ble mer gemyttlig, og da han gikk ønsket vi hverandre fortsatt god helg.

Kort oppsummert tok om lag 70 % imot informasjonsmateriale når vi spurte: «Vil du ha litt informasjon om rovdynere i norsk natur?». Av disse vil jeg anslå at halvparten stoppet opp og vekslet kortere eller lengre samtaler med oss. Om lag 30 % gikk altså rett forbi. Enten virket de likeglade til problematikken og gikk helt i sine egne tanker – eller så ga de seg tydelig til kjenne med at de var steilt imot hva vi sto for. Et par-tre stykker var det jeg vil kalle for uhøflige, ikke nødvendigvis med ord, men med kroppsspråket sitt. Noen motstandere valgte å stoppe og fortelle oss hvorfor de var så imot ulvene i Østmarka. Noen av deres argumenter var: «Ulven hører ikke hjemme her, det er for mange folk her», «Jeg kan jo ikke slippe hundene mine mer», «Du har et urealistisk syn på norsk husdyrhold», «Et 250 kvadratkilometer stor revir er for lite, de tømmer skogen for vilt, og hva da?», «Sauer og ulv kan ikke leve i samme område, sånn bare er det!», «Nå er jeg 82 år, er født og oppvokst inne ved Rausjø, det har aldri vært ulv der inne før, så hvorfor skal vi ha disse ulvene her nå?», «Jeg er enig i at ulvene godt kan være i mer øde deler av Norge, men ikke her tett innpå folk» og «Nå har ulven

merkelig nok begynt å spise bever, det tyder vel på at det begynner å bli tomt for annet vilt i skauen, tenker jeg».

Flere uttrykte sympati med de som hadde mistet sauene sine. Noen av disse var derimot ikke imot ulvene. Ei bondekone som hadde gård med kyr sa at ulven ikke hadde vært plagsomme mot dem. «Jeg personlig har vel egentlig ikke så mye imot ulvene, men jeg føler sterkt på at jeg må støtte naboene mine som har mista sauer på beite».

En av ulvetilhengerne mente den kvinnelige Høyre-ordføreren fra Enebakk hadde hauset opp stemningen på «lynsjemøtet» som ble avholdt på sensommeren etter sauetapene. Kommunen sendte, i følge henne, i etterkant ut et skriv til blant annet barnehagene om at de måtte passe ekstra godt på barna nå som bygda var full av ulv. «Som mor får jeg jo ikke beskjed i skriftlig form hvilke seksualforbrytere eller pedofile som har slått seg ned i mitt nabolag, eller om potensielle rattfyllerister langs skoleveien til barna mine». En annen ulvetilhenger så overrasket på oss før han utbrøt: «Jøss, tør dere dette, altså?»

Og vi turte å stå der lenge også, fra klokka 10.30 og fram til klokka 16.00. Da begynte det så smått å regne og vi syntes kunnskapsformidlingen fikk være nok for denne gang.

Julegave til rovdyrene

Ønsker du å bidra til vårt arbeid for rovdyrene i norsk natur, kan du enkelt gå inn på fvr.no/gibidrag

Norge har bestemt at vi kun skal ha tre ynglinger av ulv i Norge. Du har også muligheten til å gi gave til vårt ulvefond som går til vårt arbeid med den kritisk truede arten på fvr.no/ulvefondet.

Gaver mellom 500 og 12.000 er fradragsberettiget.

Gi ditt bidrag til Foreningen Våre Rovdyr i dag!

Efterlängtat möte med bergets hemlighetsfulla spöke

Gömd bakom en klippa på 4000 meters höjd i Spangodalen i det indiska bergsområdet Ladakh, sträcker jag med stelfrusna händer försiktigt fram den tunga telezoomen för att få några bilder på en snöleopardhanne som ropar efter en hona.

Av: Jan Fleischmann (text & bild) & Jonatan Borling (fakta & bild)

Det är fint vinterväder när jag landar i Ladakhs största stad Leh. Jigmet Dadul möter mig vid flygplatsen. Han arbetar för Snow Leopard Conservancy – India Trust och är ofta på skolor för att berätta för lärarna och eleverna om hur viktigt det är för Ladakh att ha kvar rovdjur som varg och snöleopard.

Vi träffades i januari 2009 när jag letade efter snöleoparderna i nationalparken Hemis i Ladakh med en grupp som leddes av engelsmannen David Mallon. Jigmet var den ende som fick se en skymt

av en snöleopard som gick bakom en stor klippa.

Förra vintern väntade jag i över en månad på att en snöleopardhona skulle vandra ner från nationalparken Chitral Gol till reservatet Toshi i nordvästra Pakistan. Hon följde skruvhornsgetterna när de vandrade ner till Toshi.

Men nu hade hon blivit så gammal, upp mot 14 år trodde några, så hon orkade bara jaga skruvhornsgetternas kalvar. Hon tog även ibland herdarnas får.

Vi väntade även på att snön skulle

komma eftersom dåligt väder i Toshi skulle få snöleopardhonan att stanna länge där. Men både snön och honan dröjde.

Äntligen faller snön.

Jag besökte kalashfolket som bor i en dal utanför byn Ayun. Kvinnorna och flickorna har på sig mycket vackra dräkter. De liknar lite våra samer. Snöleoparderna smyger ibland utanför kalashbyarna och männen är inte så glada om de förlorar sina får till ett hungrigt kattdjur.

Efter fyra veckor kom snön. Det

snöade så mycket att hela landskapet förändrades. Det såg ut som Alperna utanför gästhuset i Ayun där jag bodde. – Nu är jag glad. Nu kommer du definitivt att se purdum, sade Miki, som var min chaufför. Snöleoparden kallas purdum i Chitral.

Men nästa dag i Toshi såg vi inga spår och även vildgetterna var lika långt borta som tidigare. Efter ytterligare några veckor måste jag resa hem. Jag trodde att min sista chans att uppleva en vild snöleopard var borta.

Redan 2004 när jag vandrade i ett svårforcerat bergsområde i Kirgizistan kändes det som jag hade startat ett omöjligt projekt. Den gången lämnade jag Centralasien med att enbart ha fått se några färska tassavtryck av en stor snöleopardhanne i snön. Det gick inte att

följa spåren uppför bergen eftersom det var lavinfara i området.

Men jag ville nu göra ett sista försök och kontaktade på mejl Jigmet som hade tid att hjälpa mig att leta i några dagar.

– Vi ska prova Spangodalen i Ulley.

Jag har hört att där kan det finnas fem snöleoparder, bland annat en hona med två ungar, och i början av februari tog en hanne en jak i byn, säger Jigmet när vi åter träffas.

Jag har fått lite huvudvärk av kylan och den höga höjden.

– Du måste dricka mycket den första dagen, säger Yangtzen. Hon äger gästhuset som jag övernattar på. På eftermiddagen spelar jag lite boll med hennes elvaåriga flicka Tsering som vill bli veterinär.

Nästa eftermiddag lämnar jag Leh tillsammans med Jigmet, kocken Urgen Jardol och bäraren Tshang Dordi. Han har samma förnamn som pojken i "Tintin i Tibet".

Det har snöat hela morgonen men nu har det äntligen klarnat upp.

Vi sätter snabbt upp tälten och äter en rejäl frukost innan vi sakta går in i dalen.

En lammgam svävar över de höga klipporna. Sedan försöker jag få fina bilder på ibexgetterna. Men varje gång jag kämpat mig uppför sluttningarna har de smidiga djuren klättrat mycket högre upp.

Plötsligt hör jag ett märkligt ljud.

– Är det vargar? frågar jag Jigmet.

– Nej, det är en snöleopard. Så här låter deras parningsrop, svarar han och kryper ner bakom en sten och viskar.

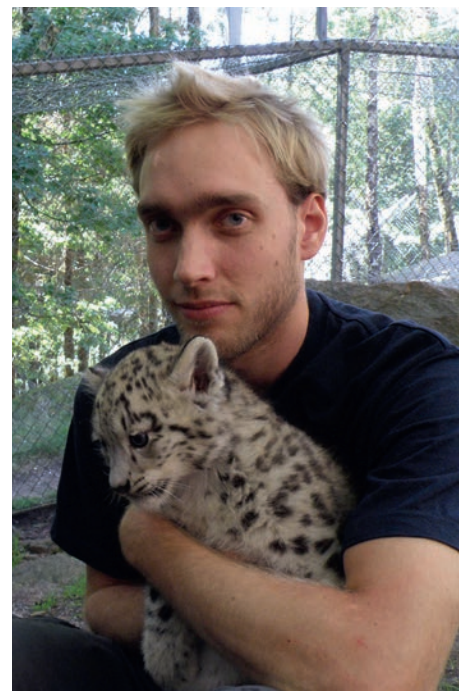
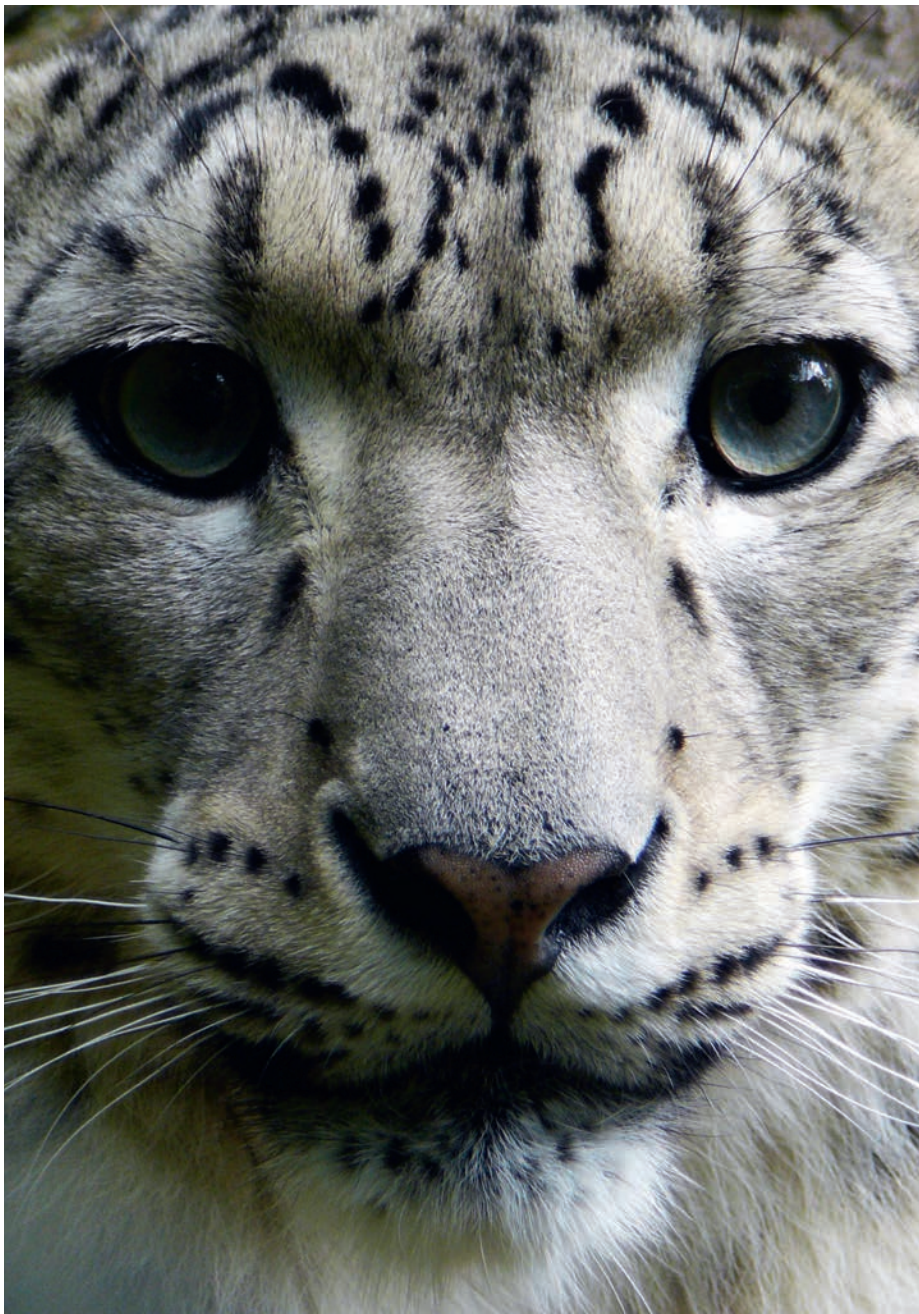
– Ner, ner!

– Jag tror att den gömmer sig i en klippa, viskar Jigmet. Han ropar till hannen. Vi väntar spánt på om den ska svara. Efter någon minut ropar den tillbaka. Jigmet ser nu allt intensivare i sin tubkikare. Han lämnar kikaren till mig.

Jag tror inte att det jag ser är sant. På flera hundra meters avstånd sitter en

”

Plötsligt hör jag ett märkligt ljud. – Är det vargar? frågar jag Jigmet. – Nej, det är en snöleopard.

snöleopard. Jag ser tydligt den gråfläckiga kroppen och den långa svansen. Jigmet springer uppför sluttningen. Jag andas tungt men låter inte den här chansen försvinna.

Vi gömmer oss bakom ett stort stenblock. Nu har hannen satt sig bredvid en stor klippa. Den ser lugnt på mig.

– Kan jag gå närmare honom? frågar jag Jigmet.

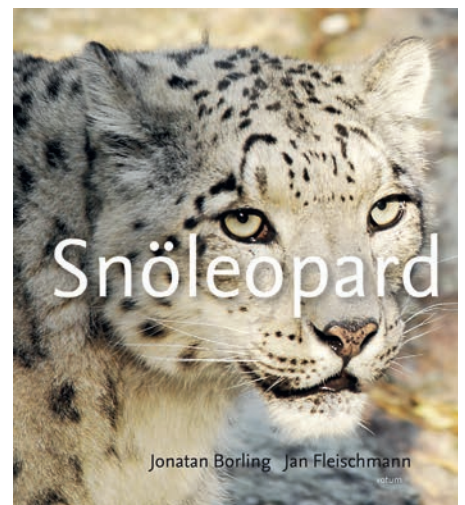
– Ja det går bra. Du kanske kan få annorlunda bilder då, svarar han.

Tshang gör mig sällskap. Han hittar snöleoparden igen och för att visa mig var han sett den tar han några bilder med min kamera. När jag tar över fotoutrustningen vandrar snöleopardhannen på den branta sluttningen. Han syns bra i snön men fotoljuset har blivit sämre.

Det känns som att ha bestigit Mount Everest när jag sent på kvällen är tillbaka i lägret. Vi firar mötet med snöleoparden med en chokladtårta.

Drygt ett år senare när jag återvänder till Ladakh får jag se en snöleopardhona med hennes två halv vuxna ungar på en bergsbrant omkring en mil från Spangodalen där jag mötte den ensamme hannen.

Kanske var detta hannens ungar eftersom det inte finns så många snöleopardfamiljer i området. Detta tror den erfarna snöleopardexperten Leif Blomkvist som arbetar med djurparkernas stambok. Han arbetar främst på Helsingfors zoo och Nordens Ark.

Snöleopard kan kjøpes hos Votum forlag votumforlag.se/produkt/snoleopard/

”

Jag tror inte att det jag ser är sant. På flera hundra meters avstånd sitter en snöleopard.

FAKTA: Snöleopard (*Panthera uncia*)

Vikt:	25-55 kg.
Längd:	2 meter varav svansen utgör halva längden.
Parningssäsong:	7-10 dagar i januari, februari eller början av mars.
Dräktighet:	90-104 dagar.
Antal ungar:	1-5 per kull vanligen 2-3.
Socialt liv:	Ensamlevande förutom vid parning och när ungarna går med honan i ca två år för att lära sig klara sig i de karga bergsområden som är deras livsmiljö.
Föda:	Blåfår, stenget, ural, skruvhornsgget, sibirisk stenbock, murmeldjur, piphare, ullig hare, jak, tahr, argalifår, goral och kamel.
Livslängd:	15-20 år (i fångenskap).
Utbredning:	Centralasiens bergskedjor, mest i snötäckta, alpina zoner och mest i Tibet och Kina. Den lever vanligtvis på 3 000-4 000 meters höjd men kan ta sig upp till över 5 600 meter i Himalaya.
Hemområdets storlek:	Starkt varierande, från 12 km ² till 1 000 km ² .
Hotstatus IUCN Red List:	Starkt hotad (EN).

Foto: Åse Svendheim

Rovfuglmottaket

FVRs rovfuglmottak i Nes i Akershus driftes av familien Sjøli/Grenaker med Geir Sjøli som hovedansvarlig. Behandlingstrengende rovfugler fra Østlandsområdet blir her behandlet og rehabilitert. Mottaket har ulike innendørsseksjoner tilpasset arter med ulike behov, og det er konstruktivt samarbeid med veterinær. Andelen individer med vellykket resultat er på linje med eller bedre sammenlignet med tilsvarende mottak både i Norge og andre deler av verden. Dette er fuglene som har vært til behandling hittil i år.

SPURVEHAUK

Voksen hunn, kollisjon med vindu. Rehabilitering tok 2 uker.

HØNSEHAUK

Voksen hunn. Funnet utmattet og avmagret. Frisk etter 4 uker.

HØNSEHAUK

Ung hunn. Utmagret og utmattet. Hadde brist i en fot. Sluppet etter 3 uker.

HORNUGLE

Ungfugl, påkjørt, ingen brudd, men svak og groggy. Rehabilitering tok 5 uker.

MUSVÅK

Voksen hunn, skade i håndledd, men ikke brudd. Sluppet etter 6 uker.

FUGLER SOM MÅTTE AVLIVES:

2 hønehauker med vingebrydd.

1 hubro. Vingskade. Kollidert med høgspentledning.

1 Kattugle. Vingskade og sprekk i undernebb etter å ha vært inne-stengt i skorstein.

1 musvåk. Døde etter 3 dager, kjøttssår i vingen og trolig indre skader.

Viggo Ree 1987

HUBROENS SIDE FOR DE YNGRE

Illustrasjon: Viggo Ree

HUBROEN SPØR

1. Hva heter den største ugla vi har i Norge?

1. Tårnugle
2. Snøugle
3. Hubro

2. Hva heter ulv på latin?

1. Canis lupus
2. Alces alces
3. Ursus arctos

3. Hvilken farge har prikkene på gaupa?

1. Svart
2. Hvit
3. Blå

4. Hva kalles sjefene i en ulveflokk?

1. Kongen og dronninga
2. Alfahunn og alfahann
3. Presidenten og fruen

5. Hvor mange bjørner finnes det i Norge?

1. Rundt 50 bjørner
2. Rundt 300 bjørner
3. Rundt 140 bjørner

Send inn svarene dine til ii@fvr.no med navn og adresse. Vi trekker ut en vinner som vil få en premie i posten. Merk emnefeltet med "Hubroen spør".

VI VIL HA TEGNINGER!

Til neste nummer så vil vi gjerne ha en tegning som du har laget. Det må være av et rovdyr eller en rovfugl. Vi trekker ut en tegning som trykkes i neste blad. Send tegningen til: Foreningen Våre Rovdyr, Postboks 195, 2151 Årnes.

Lykke til!

A close-up portrait of Yngve David Kvebæk, an older man with white hair and a beard, looking slightly to the right. He is wearing a dark blue shirt. The background is softly blurred, showing a window with light coming through.

*En naturvernets ener
og faunaforkjemper
har forlatt oss*

Yngve David Kvebæk

(1953–2015) til minne

Av: Viggo Ree

Med bestyrtelse og sjokk kom meldingen om Yngve Kvebæks plutselige bortgang i slutten av april i år. Det var så man nesten ikke kunne tro at det var sant. Tapet av en nær venn og kollega var smertefullt og rystet Foreningen Våre Rovdyr i grunnvollene. Her hadde Yngve viet mye av sitt liv og virke. Gjennom de siste tiårene var han selve ryggraden i foreningen.

Yngve kom med som vararepresentant i FVRs styre allerede i 1988. Det var bare to år etter at foreningen ble etablert. Under årsmøtet på Lillehammer i 1990 gikk han inn som styremedlem, og året etter tok han på seg sekretær oppgaven. Gjennom hele 10 år gjennomførte Yngve dette arbeidet for foreningen med tyngde og entusiasme. I 2001 sa han seg villig til å overta ansvaret for medlemstidsskriftet. Yngve var rask til å orientere seg i forhold til nye utfor-

dringer, og som redaktør sørget han etter hvert for at *Våre Rovdyr* ble et litteraturprodukt av meget høy standard.

Rundt tusenårsskiftet arbeidet Yngve som bibliotekar i farmasøytelskapet Nycomed. Her likte han seg ikke fordi en del av hans kolleger i flere år hadde kommet med kritiske og ubehagelige kommentarer til hans engasjement for natur og dyreliv. Da FVR-styret i 2003 etter en nøyere vurdering kunne tilby

Yngve jobb som daglig leder i 60 % stilling takket han straks ja. Disse to oppgavene innen foreningen fylte det meste av hans tilværelse fram til dødsfallet for et halvt år siden.

Oppveksten i Fet

Yngve ble født den 20. august 1953. Han var den nest yngste av de fem barna til Alfhild og Harry Kvebæk. De fire yngste var gutter. Oppveksten på Nerdrum i Fet ble preget av et hjem med kristne,

Yngve Kvebæk under årsmøtet til FVR på Malungen i Stange, Hedmark den 18.5.2014. Foto: Viggo Ree.

Yngve på konfirmasjonsdagen i hjemmet på Fetsund i mai 1968 - sammen med sin mor Alfhild. De to hadde et meget nært forhold gjennom livet. Alfhild ble født i 1924 og døde i 2007. Foto: Knut Erik Dahlin.

biblioteket. Senere kom Nycomed-årene med tilsvarende engasjement. I denne perioden hadde han ansvar for spalten "Vår fantastiske verden" i ukemagasinet *Familien*. Han skrev her – som hans søster Jane formulerte i et minneord – velformulert og kunnskapsrik like glitrende om tyttebær og tsunamier som om månen og malende katter.

Kampen for Nordre Øyeren

I 1969 startet naturinteresserte ungdommer fra Skedsmo systematiske tellinger av fugl i Nordre Øyeren. Under ledelse av Steen Dalgaard Nielsen og Øyvind Fritsvold kom gruppen i gang med ringmerking i 1972. Da fylkesmannen i januar 1973 lanserte et verneforslag for Nordre Øyeren var det i stor grad basert på denne gruppens feltregistreringer. Samme vår kom Yngve med i dette fuglemiljøet. Han var til stede under stiftelsesmøtet for Nordre Øyeren Fuglestasjon senere i 1973, og ble etter hvert en nøkkelperson i dette arbeidet. Allerede i desember 1975 ble Nordre Øyeren naturreservat etablert, og i februar 1976 mottok fuglestasjonen WWF Norges naturvernpris for sin innsats for å bevare dette våtmarksområdet. Under møtene til Norsk Ornitologisk Forening Oslo- og Akershus-avdeling på Blindern husker jeg Yngve godt fra disse årene. Han var en spenstig ung mann med skjegg og et lunt smil.

Det var først tidlig på 1980-tallet at jeg

ble kjent med Yngve. Han hjalp meg blant annet med å skaffe opplysninger til en artikkel jeg i 1984 skrev om ulovlig jakt i Nordre Øyeren naturreservat. Året etter ble Yngve leder i Nordre Øyeren Fuglestasjon, og det var han i hele 25 år. I løpet av disse tiårene tilegnet han seg ytterligere kunnskap om dette våtmarkssystemet – ikke minst gjennom de grundige tellingene av våtmarksfugl i primært trekketidene. Yngve fikk etterhånden så mye innsikt i vannstandsvariasjoner, reguleringsbestemmelser, forvaltningsregimer, politiske vedtak og lokalhistorie når det gjaldt Nordre Øyeren at han framsto som en økologiorientert ener. Under reguleringsstriden på 1990-tallet spilte Yngve en sentral rolle, og han utfordret og satte på plass forsknings- og forvaltningsmiljøer i ulike faglige sammenhenger. For Yngve var det viktig at Nordre Øyeren Fuglestasjon forble en uavhengig og frittstående forening, og slik er det fortsatt.

Engasjement for rovdirene

Gjennom 1980-årene hadde jeg regelmessig kontakt med Yngve i forbindelse med ornitologisk arbeid. I miljøet knyttet til Nordre Øyeren ble han kjent med Morten Bilet, som kom med i fuglestasjonsgruppen i denne perioden. Morten begynte senere å engasjere seg også for store rovdyr, og det var han som fikk Yngve med i FVR på slutten av 1980-tallet. Da Paul Granberg fratradte som leder i 1990 tok Morten over og hadde

kulturelle og kunstneriske verdier. Særlig var farens betydelige posisjon i norsk musikkliv inspirerende. Yngve var en oppvakt gutt som gjorde det bra på skolen. Men det var naturen som opptok han mest i oppveksten. Han lekte på lensene og badet mellom tømmerstokkene. Uforskingen av Glomma og Nordre Øyeren i nærmiljøet brakte med tiden en betydelig interesse for fuglelivet. Allerede på slutten av 1960-tallet hadde Yngve ervervet verdifull kunnskap om våtmarksområdets ornitologiske kvaliteter.

Studier og arbeid

Etter gymnasiet og militærtjenesten startet Yngve å studere geografi, historie og fransk ved Universitetet i Oslo. Studietiden ble delvis finansiert ved å lese korrektur for avisen *Vårt Land*. Han sørget for styrking av sine språkkunnskaper under et halvt års studieopphold i Frankrike. Etter utdannelsen ble Yngve ansatt som bibliotekar på Universitets-

Den 24.2.1976 mottok sju unge menn i Nordre Øyeren Fuglestasjon WWF Norges naturvernpris for sin innsats med ornitologiske registreringer med det primære mål å få sikret landets største innlandsdelta for ettertiden. Prisen ble delt ut av WWF Norges høye beskytter kronprins Harald i Universitetets aula i Oslo. Fra venstre: Steen Dalgaard Nielsen, Øyvind Fritsvold, Even Knutsen, Rolf Egil Andersen, Tor Fjesme, Øivind Syvertsen og Yngve Kvebæk. Prisbildet er et litografi med motiv av ulver laget av billedkunstneren Omar Andreen. Blant publikum i salen var Gunnar Lid og Viggo Ree. Foto: En journalist i Akershus Arbeiderblad.

Yngve demonstrerer bruk av teleskop for registrering av fugl for miljøvernminister Rakel Surlien i Nordre Øyeren naturreservat den 24.5.1984. Denne dagen var det båtturn for 150 personer til øya Storsand, der det blant annet ble servert retter av lokale fiskearter. Arrangør var Kampanjen for et fosfatfritt Øyeren med Avløpssambandet Nordre Øyeren som vertskap. Flere representanter fra Nordre Øyeren Fuglestasjon deltok i arrangementet. Ukjent fotograf.

Jørn Enerud og Yngve under feltarbeid i Nordre Øyeren den 12.4.2007. Denne dagen var avsatt til å kartlegge forekomsten av flat dammsusling i innsjøen. Arten er sjelden i Norge og finnes kun i Øyeren og en tilstøtende begrenset del av Glomma. Yngve var guide for de to muslingforskerne under ekskursjonen, som ble gjennomført på oppdrag fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Foto: Kjell Sandaas.

Den 84 år gamle naturverneren Magne Midttun fikk i 2008 FVRs rovdyrpris for sin mangeårige innsats for norsk natur og dyreliv. Det var Yngve som overrakte prisen i Midttuns hjem på Rykkinn i Bærum den 12.6.2008 siden hans helsesituasjon ikke gjorde det mulig å stille på foreningens årsmøte i Kristiansand måneden før. Foto: Viggo Ree.

dette ansvaret fram til våren 1999. Yngve var altså sekretær i FVR under nesten hele Mortens lederperiode.

På slutten av 1990-tallet var det redaktørskifte. Hilde Aaseth hadde i mange år tatt hånd om medlemstidsskriftet, og hun satte et punktum med *Våre Rovdyr* nr. 4 i 1996. Rune Voie påtok seg redaktør oppgaven for de tre etterfølgende årgangene. Fram til da hadde tidsskriftformatet vært A5 og i svarthvitt. Dette ble endret for de fire 2000-utgavene med Ottar Johansen som redaktøransvarlig. Formatet ble da A4 og fotografier i en midtdel ble gjengitt i farger. Dette

året tok Arne Flor over som leder etter Berit Lind. 2001 ble et merkeår i FVRs ledelse. Da takket Yngve av etter hele 10 års sekretærinnsats, men han fortsatte i styret som redaktør av medlemstidsskriftet. Han videreførte utgivelsene i 2001 med enkelte fargereproduksjoner, men fra *Våre Rovdyr* nr. 1 i 2002 kom alle fotografier i farger.

En ruvende tidsskriftredaktør og daglig leder

Yngve hadde ingen spesielle kvalifikasjoner i tilknytning til tidsskriftproduksjon med layout, redigering, bildebehandling og trykking. Men det sørget han for.

Som alltid ellers i livet leste han bruksanvisningene nøye. Svært nøye. Med nytt datautstyr og stort pågangsmot fordypet han seg i de mest sofistikerte detaljer. Ingenting ble overlatt til tilfeldighetene. Yngve var perfektjonist. Og han var samvittighetsfull og ærgjerrig.

Randi Haakenaasen ble ny sekretær i 2001, og to år senere tiltrådte altså Yngve som FVRs daglige leder. Med hele 10 års sekretærerfaring hadde han særdeles gode forutsetninger for å ta hånd om mye av foreningens videre drift på best mulig måte. Ved siden av tidsskriftopp-gavene skrev Yngve tusenvis av e-poster

Den 28.12.1997 ble det gjennomført en tur til ulvreviret i Aurskog-Høland i Akershus. Her orienterer Yngve seg om detaljer i det snødekte landskapet fra en veiene i området. På dette tidspunktet var han sekretær i FVR. Foto: Viggo Ree.

Yngve representerte også FVR på internasjonale konferanser og symposier. Her er han sammen med Lotta Samuelson fra WWF Sverige under "Seminar on Transboundary Management of Large Carnivore Populations" i regi av Bernkonvensjonen i Osilnica i Slovenia 15.-17.4.2005. Ukjent fotograf.

Med 35 års erfaring fra vannfugltelling i Nordre Øyeren var det inspirerende for overvåkingsgruppen for Nordre Tyrifjorden våtmarks-system å invitere Yngve som gjest på en av turene i 2008. Under hekkefugltellingen den 26.6.2008 hadde Morten Brandt ansvaret for motorbåtkjøringen. Bildet er fra Steinsfjorden i det vi passerer Nordre Småøya på vei sørover - med Steinsvika, Loreåsen og Herøya i bakgrunnen. Foto: Viggo Ree.

På FVRs årsmøte på Malungen den 25.5.2013 takket Arne Flor for seg som leder, men han fortsatte som styremedlem i to år. Under styremøtet samme dag sørget Yngve for en ekstra påskjønnelse til Arne etter flere års lederansvar. Styremedlem Erling Mømb i midten bifaller blomstermarkeringen. Foto: Viggo Ree.

og hundrevis av velformulerte høringsbrev. Han planla og organiserte årsmøter, gjennomførte ulveturer for medlemmene, svarte på telefonhenvendelser, stilte på møter med politikere, samlet trådene i tilknytning til ulverettssakene mot staten og deltok på messer og internasjonale symposier. Med stødige hånd brakte han FVR videre gjennom jungelen av forvaltningsregimer, lovverk og byråkratiske prosesser. Da foreningen for kort tid siden arvet husene på eiendommen i Julussdalen tok Yngve umiddelbart kontakt med advokat og offentlige instanser for å få alle brikker raskt på plass. Under foreningsturer til ulvemarkene satt han

uselvisk igjen og tok hånd om arrangementet mens medlemmene fikk oppleve dyrene på Storsjøen-isen.

Nær kontakt og stor hjelpsomhet

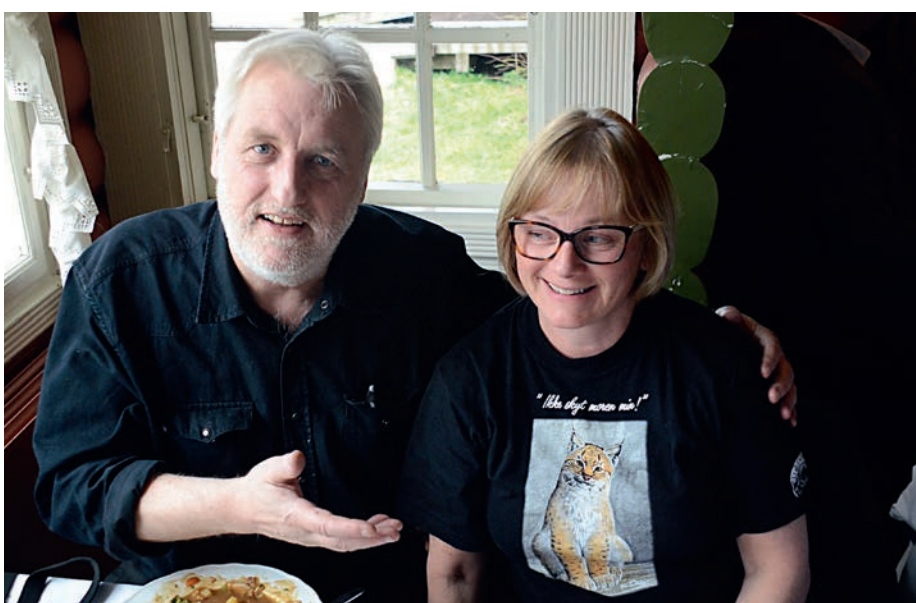
Gjennom Yngves 27-årige innsats for foreningen hadde vi veldig mye kontakt. Det ble ofte lange telefonsamtaler utover kvelder og netter for å diskutere strategier og planlegge arbeidsoppgaver i ulike sammenhenger. Med begges sans for humor ble det også mange lystige ordskifter innimellom alvoret. Da jeg og familien avviklet leieforholdet på Høgås i Maridalen på begynnelsen av 1990-tallet flyttet Yngve inn der. Her hadde

han noen fine år i Hauermarka selv om permanent bostedsadresse var på Bjølsen. Sammen sporet vi ulv i Akershus og hadde spennende bjørneopplevelser i grensetraktene.

Fra Yngves første medlemstidsskrift i 2001 var jeg fast korrekturleser. Det ble mange kontakter for hvert hefte gjennom 14 år. Som filolog kunne han det meste av grammatikk og rettskrivning. Yngve moret seg alltid når han fant feil eller mangler i teksten som jeg ikke hadde oppdaget. Særlig var han god på komma-regler. Gjennom alle år som redaktør forfattet han mye av det som kom på trykk

Yngve i dyp konsentrasjon under FVRs styremøte på Skånborket i Rendalen den 17.8.2013. Møtet ble som vanlig holdt uten-dørs og inkluderte lunch. Til høyre nåværende rådgiver Berit Lind og vararepresentant Toril Andresen. Foto: Viggo Ree.

På FVRs årsmøter var Yngve alltid oppmerksom og imøtekommende overfor medlemmene. Under årsmøtemiddagen på Malungen den 18.5.2014 ble det tatt diverse fotografier rundt bordene, og da turen var kommet til Yngves bord var han mest opptatt av å fokusere på Heidi Aasen fra Elverum, som har vært med i foreningen i mange år. Både hun og ektemannen Stig Bromseth deltok i Yngves begravelse. Foto: Viggo Ree.

i *Våre Rovdyr*. Men det var kun en og annen artikkel han satte sitt navn under. Alt annet han skrev – fra statusoversikter og smånotiser til kortere artikler og forvaltningsreferater – var uten signatur.

Ofte var jeg innom Yngve i leiligheten i Maridalsveien på Bjølsen for å levere fotografier til scanning eller hente materiale til foreningen. Om det var noe jeg skulle ha satte han seg gjerne i bilen og fraktet det over til Røyse i Hole. Yngve ble med tiden så dyktig med data at han tok på seg oppgaver med å sammenstille rapporter og andre trykksaker for venner og bekjente. Og når man kontaktet han i tilknytning til ulike datatekniske problemer var han alltid positiv og sørget for den hjelp som var nødvendig for å få løst problemene.

Mest yrkesutøvelse – lite fritid

I innspurten med tidsskriftet var det

alltid full konsentrasjon. Da kunne Yngve arbeide både ett og to døgn uten å sove. Etterpå var det utarbeiding av adresselister og kontingentgiroer samt innhenting av medlemmer som hadde falt fra. Yngve var ansatt i 60 % stilling, men i perioder utførte han flere fulltidsjobber. Ferie var det lite snakk om. Det hendte at han sommerstid tok seg noen rekognoseringsturer i rovdyrtraktene i indre deler av Østlandet, og han var med i kartleggingen av vandrefalkens forekomst i Oslo og Akershus. For noen år siden skaffet Yngve seg en metalldetektor. Det resulterte i feltinnsats i blant annet Øyerenområdet. I en periode ble han så lenge borte fra leiligheten med dette utstyret at familien tok kontakt med meg for å finne ut hvor gutten befant seg. Dette likte han dårlig. Vi fikk alle verbale overhalinge med beskjed om at ingen skulle bry seg med hvor han var eller hva som skjedde med han – selv om det skulle ha tilstøtt

noe alvorlig. Det var hans privilegium å kunne være eller ende opp uten tilsyn av andre.

Bostedet til Yngve i Maridalsveien var en utpreget ungarleilighet. Innenfor en drøy kvadratmeter var det sengekant, datamaskiner, telefon og TV-stol. Her tilbrakte han mye av tilværelsen og gjennomførte sine gjøremål. Yngve stilte høye krav til egen arbeidsmoral. Det kunne drive han til prioriteringer som fortrengte hans behov for et liv der hensynet til mat og helse var ivaretatt. At han etter hvert fikk en og annen helsemessig utfordring snakket han lite om. Yngve så fram til å runde 62 år i august i år, for da skulle tidsskriftet bli hans eneste arbeidsoppgave for foreningen.

Like før de frammøtte skulle gå inn i Fet kirke for å ta del i begravelsen til Yngve på formiddagen den 8.5.2015 kom en fjellvåk flygende og begynte å sirkle over bygningen - med en kaie på slep. Den spesielle tildragelsen denne solfylte vårdagen kunne oppleves som en siste hilsen fra rovviltet i norsk natur til en sann forkjemper for naturarven og det biologiske mangfoldet. Foto: Viggo Ree.

De dramatiske aprildagene

I *Våre Rovdyr* nr. 1-2 i 2015 ga Yngve under overskriften "Takk for meg" beskjed om at han ville tre ut av stillingen som daglig leder. Vi sprengjobbet med korrekturen helgen 4.-5. april og heftet gikk i trykken allerede 7. april. Flere av medlemmene fikk dette heftet i postkassene den 18. april. Denne lørdagen sendte jeg Yngve en mail kl. 14:57 der jeg minnet han om digitalt særtrykk av min sørafrikaartikkel – som han noen dager tidligere hadde lovet å ordne. En snau time senere var det på plass i min datamaskin.

Så gikk det noen dager uten at jeg hørte noe fra Yngve. Det var ikke uvanlig at han kunne gå under radaren en periode etter de innsatsfylte rundene med tidskriftet. Men det var noe påfallende at han ikke svarte på e-poster eller sendte ut sine regelmessige nyhetsmailer de etterfølgende dager. Da det nærmet seg slutten av måneden var det flere som reagerte på Yngves merkvverdige taushet. Han svarte heller ikke på telefonen eller tekstmeldinger. Onsdag den 29. april var jeg i kontakt med flere i styret. Alle hadde undret seg over manglende livstegn fra Yngve gjennom lang tid. Ulike forklaringer ble sjekket. Han hadde bestilt en ferietur til en av de greske øyene, men det ville være usannsynlig at han hadde dratt dit uten å melde i fra. Da jeg omsider fikk klarlagt at han heller ikke kunne være i falkemarkene så jeg det nødvendig å ta kontakt med hans søster Jane. Hun og to av brødrene reiste samme kveld til Oslo og kom seg inn i Yngves leilighet. Der fant de han død på stuen.

Livet til Yngve tok slutt en eller annen gang den 19. april. Det siste han hadde besørget på datamaskinen var noen nettsøk rett etter midnatt vedrørende øya han skulle reise til i Hellas. Billettene lå i postkassen. Det var hjertet til Yngve som brått hadde sluttet å slå. For de som sto han nær var det godt å vite at han gikk ut av tiden uten smerte.

Gjennom livet hadde Yngve delt ut mange rovdyrpriser. Han fikk aldri en egen pris mens han levde. Det hadde han så inderlig fortjent. Tomrommene etter Yngve er store og vil kanskje aldri bli fylt. Han var en kunnskapsrik person som med glød og idealistisk pågangsmot viet sitt liv til ivaretakelse av naturverdier og kvaliteter for både medmennesker og kommende generasjoner.

Det siste hvilested

Avskjeden med Yngve fant sted fra Fet kirke den 8. mai. Like før vi gikk inn kom en fjellvåk flygende og begynte å sirkle over kirkebygningen i det vakre vårværet. Det var som en siste hilsen fra rovviltet i norsk natur til den trofaste naturverneren. Mange var samlet både i kirken og under det etterfølgende minnesamværet i bestyrerboligen på Fetsund lensmuseum – et kulturminne som ble sikret for ettertiden takket være drivkraft-

ten til hans far Harry. Ved båren bidro blant andre 16 år gamle Johannes med velvalgte ord om sin onkel som gjennom en årrekke hadde tatt han med på turer i skog og mark og formidlet kunnskap om og forståelse for naturmiljøet. En rekke taler ga de frammøtte innblikk i et 61-årig liv preget av familietilhørighet, naturglede, faunakunnskap og innsats for mangfoldet. Nå hviler Yngve i en skråning der det er utsikt mot hans kjære Øyeren – innsjøen som mer enn noe annet bidro til hans store interesse for dyrene og deres miljø. Vi minnes han med aktelse og takknemlighet.

En takk særlig til Yngves søster Jane, men også til brødrene Rein, Halvard og Tom, for opplysninger om sin bror samt fotografisk materiale stilt til disposisjon til denne artikkelen.

NYE MØTER MED ØSTMARKAULVENE

Av: Berit Lind (tekst og foto)

Straks jeg så bilde skjante jeg at han måtte hete "Flekken".

I fjor skrev jeg en liten artikkel i *Våre Rovdyr* om hvor fasinert jeg er av Østmarka til tross for at jeg har Lillomarka og Nordmarka utenfor stuedøren. Jeg må medgi at jeg mer og mer benytter enhver anledning til å bevege meg inn i dette fantastiske landskapet som rommer så mye vakker og tildels uberørt natur. Når den også huser en ulvefamilie og gauper i tillegg til kongeørn og streifere av havørn så må det betegnes som eksotisk.

En dag hadde jeg planer om å hente et viltkamera som hadde stått oppmontert noen uker på et sted jeg håpet kanskje skulle bringe meg noen bilder av Fenris, Lillefrøya eller noen valper. Etter en uveisom tur blant mygg og hjortelusfluer fikk jeg hentet ut filmen. Kita – min husky – været plutselig mot et høydedrag et lite stykke unna og jeg fulgte forsiktig etter. Var det elg, rådyr eller var det ulv hun været? Jeg ble vår et ganske tydelig dyretrakk gjennom grønn og myk underskog opp mot et høydedrag. Kita snuste ivrig rundt, men jeg så ingen tegn til noe, men plutselig oppdaget jeg rester av rådyrpels og blankspiste beinsplinter som fanget hennes interesse. Det hadde tydeligvis vært et bedre måltid for ulvefamilien eller valpene her oppe. Men nå var det bare rester igjen. Dette hadde jeg aldri oppdaget om ikke Kita hadde vist meg

veien gjennom sin snute. Nå skal sies at hun like gjerne finner spor etter elg, rådyr, bever og mus, men når vi av og til kommer over steder hvor ulvefamilien åpenbart har kost seg gir dette en helt spesiell opplevelse av å innlemmes i en bitteliten flik av deres liv.

Vel hjemme i heimen var gleden stor da en nyfiken ulvevalp stirret rett mot kamera med nysgjerrig blick før den elegant tok et byks ut til siden og opp mot kollen der vi hadde sett rester av et bedre ulvemåltid! Snakk om flaks!

Det gir så mye mening å ferdes i en intakt og sunn skog og ferdes blant ulver. Jeg har også fått lære meg at de behøver ikke være mange metrene unna oss, men de har full kontroll på å holde seg på en slik avstand at vi mennesker stort sett ikke oppdager dem. Vi kan passere på en sti – og fem minutter etter kan det komme en ulv – eller flere

– vel vitende om mitt nærvær! Vi aner ingen ting, men de vet om oss. Derfor er opplevelsesverdien ved å være i Østmarka særdeles stor.

Det er med betydelig sorg jeg erkjenner at ulvemor til disse fire flotte valpene som ble født her i sommer nå er skutt og drept. Fenris, stakkar, må kjempe alene atter en gang for å oppdra og fostre opp disse valpene. Ikke rart han sender sine dype ul over Østmarkas mange koller.

Foreningen Våre Rovdyr vil kjempe alt vi kan for at ulvene våre skal gå bedre tider i møte. Vi vet det kan ta litt tid, men vi har

tro på at vi skal klare å få våre politikere til å se de store opplevelsesverdier disse flotte dyrene gir, og at de er vesentlige elementer i en sunn og intakt natur.

”

Vi kan passere på en sti – og fem minutter etter kan det komme en ulv – eller flere – vel vitende om mitt nærvær!

Her er far på full fart innover med mat til familien!

For syvende gang inviteres det til

NASJONAL KONFERANSE OM ROVVILT, BEITEDYR OG SAMFUNN

18. januar-19. januar 2016
Scandic Hamar, Hamar

Noen poster i programmet:

Status og nytt i norsk rovviltpolitikk

Statssekretær Lars Andreas Lunde, Klima- og miljødepartementet

Ulv, samfunn og byttedyr i Danmark

Naturstyrelsen, Danmark

Status og nytt i svensk rovdryrforvaltning og -politikk

Naturvårdsverket, Sverige

Tap av sau og rein til kongeørn på Fosen, Nord-Trøndelag

Inger Hansen, NIBIO Tjøtta/Midt-norsk kongeørnprosjekt

Tiltakspakke mot tap av sau i Lyngen, Troms

Dokumentasjon av tap av reinkalv til kongeørn i Repparfjorddalen, Finnmark
Svein Eilertsen, NIBIO Tjøtta

Hvordan genetiske analyser kan gi ny kunnskap om hann- og hunnbjørner i den skandinaviske bjørnepopulasjonen

Julia Schregel, NIBIO Svanhovd

Konferansen er et tilbud om faglig oppdatering, kontakt og diskusjon. Den skal være en møteplass for ulike brukerinteresser og rolleinnhavere innen rovvilt og rovviltrelaterte temaer. Den arrangeres for syvende gang og samler bredt.

For priser og annen informasjon, se på vår nettside eller ring telefon 93 28 72 55.

Arrangør:

NATUR, PLAN OG UTVIKLING

www.naturutvikling.no

Om nødvergeretten - og plikten til å forsøke og unngå å måtte bruke den

Av: Ivar Johannes Knai (tekst og foto)
Jeger

En jeger skal ikke sette seg i en situasjon hvor det er påregnelig at han eller hun må skyte fredet ulv!

Som elg-, rådyr- og småviltjeger siden tidlig 1970-tall er jeg fortvilet og skamfull over kunnskapsløsheten og holdningene som har utviklet seg blant jegere. Etter mitt syn er en ekte jeger en person med mye kunnskap om og respekt for naturen. Da er det en selvfølge å forstå rovdynenes viktig rolle i økosystemet. En ekte jegers bekymring burde være at økosystemene har vært "halshogget" – uten rovdynene på toppen – for lenge. Vi burde følgelig glede oss over de store rovdynenes tilbakekomst. I det lange løp trenger vi velfungerende økosystemer og en frisk natur for å ha noe å jakte på. Eksempelvis har ulvene i Østmarka i vinter tatt elger som er hardt angrepet av hjortelusflue, og dermed bidratt til å dempe spredningen av parasitten. Elg uten pels midt på vinteren lever neppe lenge nok til å havne i fryseren kommende høst.

Nødvergeretten er betinget av at du har gjort det du kan for å unngå å måtte bruke den. Dette følger av de alminnelige bestemmelsene om nødverge i straffeloven. Spørsmålet i denne saken er i hvilken grad ulveangrep på en løshund i et ulvrevir er påregnelig. Hvis ja har du plikt til å unngå å sette deg i en slik situasjon. Dette synet har jeg sjekket med en som har vært ekspertvitne i saker hvor rovdyr er skutt i nødverge. Dette er likevel upløyd juridisk mark. En slik sak må trolig helt til Høyesterett for å få en dom som slår fast ansvaret for unngå nødvergesituasjoner når det er mulig. Myndighetene bør ha stor interesse av å få saken i Østmarka prøvd for retten. Uten en avklaring av jegernes ansvar for å unngå påregnelige nødvergesituasjoner, har ikke norske myndigheter mulighet til å forvalte og bevare ulven i Norge. Med lavt vedtatt bestandsmål for ulv må de få ynglende parene sikres vern. I et ulvrevir er det påregnelig at jakt med løshund vil utløse angrep. Det er også beregnelig at man risikerer å skyte fredet ulv. Her er det påregnelig at man ved bruk av

nødvergeretten undergraver norsk ulveforvaltning og demokratisk fattede vedtak.

Jeg tror at flertallet av norske elgjegere har kunnskap om og respekt for naturen. "Den best tilpassede overlever", sa Darwin. De to viktigste mekanismene som skal sikre at de beste elggenene føres videre, har vi mennesker satt ut av spill. Da er det ikke rart at vekten raser ned og sykkeligheten opp. Konkurransen med ulven er en viktig utvelgelsesmekanisme. Konkurransen mellom voksne elger i brunsten en annen. Men slik vi forvalter elgbestanden, forpurres brunsten og "skrap-oksene" slipper til. Bare dumme mennesker tror at vi kan drive en forsvarlig forvaltning av hjorteviltbestandene uten å ta vare på komplette, velfungerende økosystemer. Om noen år vil vi diskutere at vi trenger hjelp av ulven for å ivareta Norges særlige ansvar for villreinen.

Dette står om jegernes anseelse og vår rolle i forvaltningen. Det står også om vår respekt for demokratisk fattede vedtak. En ansvarlig samfunnsborger og ekte jeger er Østmarka-ulvenes beste forsvarer!

”

Konkurransen med ulven er en viktig utvelgelsesmekanisme.

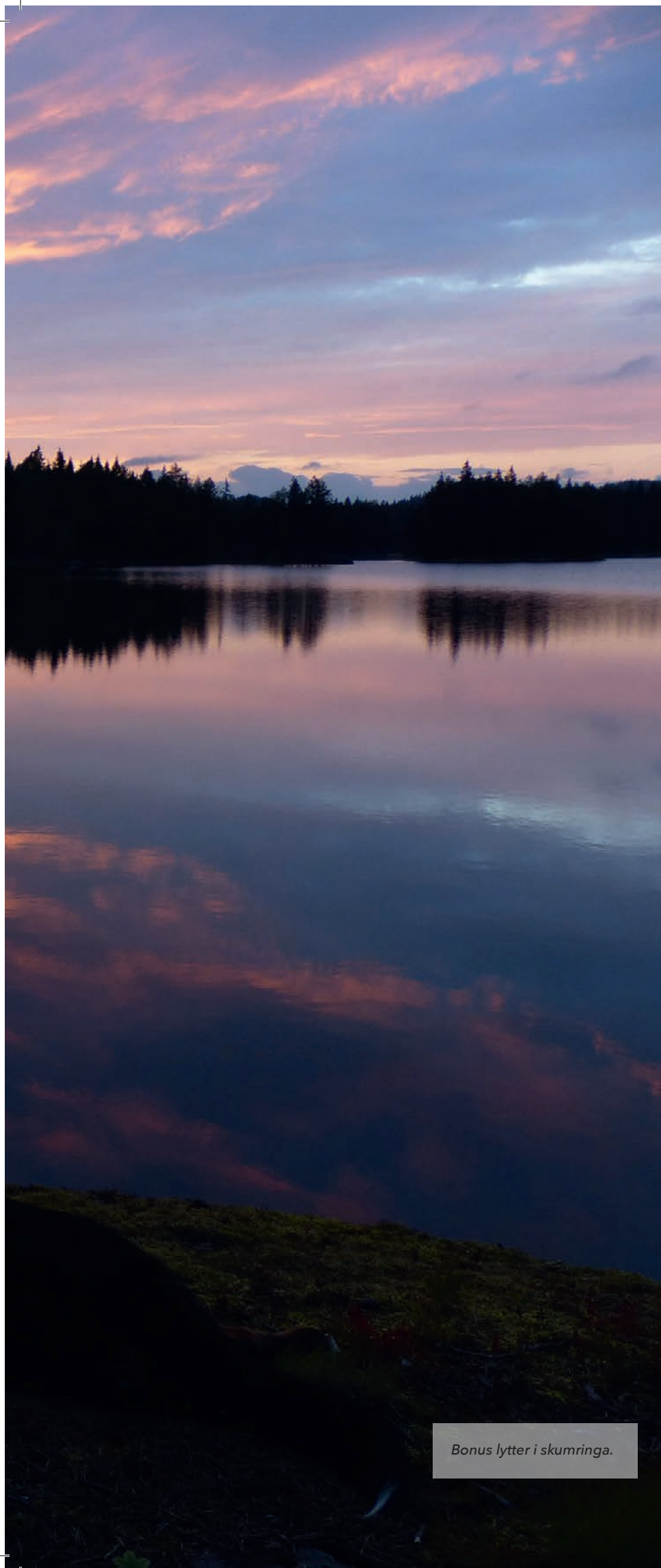

Østmarkatiska 2014.

A dramatic sunset over a forested landscape. The sky is filled with vibrant orange and yellow clouds, reflecting in a body of water below. In the foreground, the dark silhouette of a husky dog is visible, looking towards the horizon. The overall mood is serene and contemplative.

Bruk av hundens sanser

Østmarka ligger atter en gang innbydende foran oss i behagelig sol fra vest. Nå gjenstår det bare å krysse Lillestrøms lyskryss og rundkjøringer. Min alaskan husky Bonus ligger og purker i buret sitt med stor tillit til sin leder i dette urbane terrenget. Joda, det går fint selv for en noe treg østerdøl. Menneskenes sanser er jo preget på dette over et par generasjoner.

Bonus lytter i skumringa.

Av: Geir Skillebæk (tekst og foto)

Dagen etter skal min hund og jeg få oppleve skogen øst i hovedstaden. Den viser seg i friske grønne forsommerfarger. Denne gangen med sus av vind i skrotten og storskogen foran våre poter og føtter. Det er her hundens sanser kommer til sin rett – preget gjennom tusener av år. Hunden er jo som kjent et avkom fra ulven fra lang tid tilbake tilpasset våre behov. Men heldigvis fortsatt med ulvens sanser som godt bevegelsessyn, utmerket hørsel og suveren luktesans. Dette er en gudegave for mennesket å bruke, som for lengst har tapt disse egenskapene på veien inn i teknologiens verden. Vi går med optimistiske skritt inn i skogen. Bonus i hundeselen først og med meg hengende bak. Nå står det dessverre ikke skrevet i panna hans hvilke lukter han får i nesa, så det gjelder å være skjerpet på sportegn som dukker opp. I Østmarka er det også sportegn etter ulv!

Vi ønsker å dele en tur med dere vi hadde i pinsen 2013, da lederparet Frøya og Fenris var intakt. Denne dagen var vi heldige, og kom raskt i kontakt med rimelig fersk ulveskitt som Bonus markerte. Her gjelder det å være en positiv leder for all skitt som markeres, ellers kan hunden slutte å vise interesse for dette. Litt lenger opp i den trolske gammelskogen kommer det tydelig en sterk lukt inn i nesa, for han blir svært stram i bandet inntil en grevling ligger foran oss. Denne er fersk. Etter at Bonus var ferdig med å rulle seg godt inn i sterk kadaverlukt som belønning, kunne jeg se nærmere på grevlingen. Ut fra de predatorer Østmarka har er det liten tvil om at ulvens tenner her har perforert buken med tydelig blodutredelse. Store rovdyr er også predatorer på mindre rowilt som lever av egg og annet småvilt.

Vi rusler rolig videre inn i den innbydende villmarka. Bonus markerer titt og ofte lukt i

Bonus lytter i storskogen.

terrenget. Nå er det mange dyr i marka som setter lukt, så det er flere muligheter for arter som kan ha passert her. Foruten hjorteviltets skarpe klover, er det ofte umulig å se avtrykk i skogsmark. På sikt kan man også lese hunden ut fra erfaringsbasert adferd på reaksjonsmønsteret ved ulike arter.

På nytt får Bonus triggende vind i nesa, og et leie i lyngen vises så vidt. Men det er noe i vegetasjonen som er ekstra interessant for en hundenesese, og ved nærmere øyesyn er det godt med underull og en del lange dekkhår med ulvens lyse farger. Det er liten tvil om at vi befinner oss i et nylig brukt område. Jeg ser at Bonus blir meget grundig med stor respekt for arten. Han fortsetter å markere ulverucker, så jeg blir temmelig overbevist om at det er godt med lukt etter ulv i hele området. Det er en stor fordel med en rolig og stille hund, slik at det ikke blir lurveleven i nærkontakt med elg, rådyr og annet vilt i en ellers sårbar tid. Da kan man trekke seg rolig tilbake uten å forstyrre mer med sitt nærvær. Hvis ikke ender det kun med en dårlig opplevelse på netthinna. Det er elgragg på myra – mye ragg! Bonus markerer raskt rester etter et elgskinn, og vil inn i et tett skogkratt. Nå har jeg det privilegium å føle meg trygg i skog og fjell, men skal innrømme at spenningen stiger når noe ukjent

ligger foran oss. Men det er ikke ukjent for Bonus. Hans sanser har jo for lengst fortalt han at det ligger snadder inne i krattet. I hans hode er det mat. Det er ingen tvil om at dette elgkadaveret er partert av ulv og spist

Hoggorm.

på stedet eller fraktet til ynglehiet. 2013 var første året med yngling i Østmarka, og det er artig at en enkel hundenesese kan fortelle meg hvilken del av marka dette var. Vi leser av terrenget at lukt og trafikken går i retningen vi har vært. Det er kun beinrester igjen av elgen, men vi trekker oss allikevel ut av området da dyrene når som helst kan komme tilbake til restene.

På tur tilbake kaster Bonus brått nesa i været, og denne gangen er det ikke kadaver. Rådyr eller elg kanskje? Neida, det er noen ferske spor fra et dyr uten klover som har tråkket i sporene våre fra et par timer tidligere.

Han er ivrig og grundig og markerer tråkk over bekken der vi kom. Spor i myr viser avtrykk som stammer fra store poter. Han lukter forsiktig på ei tue, og det blinker i sola på fuktige små blader. Det har jo ikke regnet på flere dager! Vegetasjonen i bakken ved siden av er sparket vekk. Dette er tydelige sportegn etter ulvens skraping. Alfadyrene i en flokk løfter beinet ved urinering og skaper ofte i terrenget i etterkant. Mye tyder på at det var en revirmarkering ved tua Bonus luktet på. Dette er lettere å se på sporsnø, men lar seg også registrere her gjennom en hundenesese. Alt tyder på at et lederdyr har vært for kort tid siden! Bonus snuser svært forsiktig i sporene, og snur seg mot meg og sier med blikket: «tror ikke det er smart at vi gå videre her». Han viser tydelige tegn på at dette er kraftige duftsignaler med klare

Fenris. Viltkamera.

beskjeder, noe jeg selvfølgelig ikke gjør med min svekkete luktesans. Her har han helt rett. Det er på tide å avslutte. Jeg gransker terrenget i retning der dyret har gått, og finner raskt merker etter kraftige klør opp en skrent i en tørr bekk. Vi har hatt vårt første besøk av østmarkaulven! Mens vi sitter stille i lyngen og jeg lar inntrykkene synke inn over en god kopp med kaffe, kaster Bonus seg brått opp og stirrer inn i skogen. Jeg hører selvsagt ingenting. Mine sanser passet nok best til å løse oss gjennom Lillestrøm. Jeg følger Bonus sine ører, og de viser meg at det er et dyr som ringer oss inn. Dette er typisk for kontrollerende store rovdyr, men synd for meg at de aldri viser seg i slike anledninger. Bonus har jo sine opplevelser gjennom lyd og lukt, så jeg får heller glede meg gjennom han. Antall østmarkatravere som har opplevd dette er nok mange. Ordtaket stemmer også her: «du har ikke vondt av det du ikke vet». Lite visste vi den dagen at dette var vårt første av mange møter med østmarkaulvene, men det kan vi komme tilbake til ved en senere anledning.

God tur i marka!

Bonus markerer ulveskitt.

Bonus og død grevling.

Underull fra ulv.

Ulv og bjørn må ut. Villsau og geit må inn!

Av: Elin Ørjasæter

I mai ble en ulv skutt i Ringebu, Gudbrandsdalen. Den hadde vært helt innpå tunet på gården ved E6. Den så utsultet ut, bare skinn og bein. Den kom trolig over fjellet fra Sverige. Ifølge myndighetene skal ulv holde seg i Oslo, Østfold og Hedmark, men det visste ikke ulven.

Mandag 10. august kunne Aftenposten fortelle at Enebakk kommune råder skole- og barnehagebarn til ikke å dra på skogstur før en av ulvene i området er borte. Det er søkt om tillatelse til å skyte den fordi den har tatt rundt femti lam. Men fylkesmannen sier nei til skyting.

Konvensjoner i konflikt

Et stort byråkratisk nettverk, nasjonalt, regionalt og lokalt, overvåker og beslutter lovlig hva som er lovlig felling. Samtidig fortviler bøndene over ulveangrep, ettersom den skader og dreper så mange dyr samtidig når den angriper.

Rundt andre verdenskrig var ulv og bjørn funksjonelt utryddet i Norge (dvs. ingen reproduserende bestander). Så kom 70-tallet, naturvernet og Bern-konvensjonen, og ulv og bjørn ble fredet. Men Norge har også undertegnet konvensjonen om vern av kulturlandskap. Her står den ene konvensjonen i konflikt med den andre. Det er dermed et politisk valg hvilke av disse vi legger mest vekt på. Som i så mange andre politiske saker skyver politikerne internasjonale konvensjoner foran seg som om de var hugget i sten. Det er de ikke. Internasjonale konvensjoner er ofte vage og til dels motstridende. Sakene avgjøres gjerne i en internasjonal komité, hvis det da finnes håndhevingsmekanismer overhodet. Lite skjer hvis man taper saken. Det kommer ikke et internasjonalt ulvepoliti og arresterer Norge hvis vi tillater folk å skyte ulv på generell basis, altså med jaktkort som eneste tillatelse.

Vårt vern av ulv har en høy pris

Men jus til side: Hvilket moralsk ansvar har vi for å forvalte våre store rovdyr?

For å gi et fornuftig svar på det må vi vurdere artenes utbredelse på kloden, ikke artenes utbredelse i hver enkelt nasjonalstat. Norge har for eksempel ikke noe moralsk ansvar for bengaltigoren, men stort ansvar for havørn og

lundefugl. En praktisk og realistisk rovdyrpolitikk bør ta utgangspunkt i hvorvidt norske arealer er viktige for artene det gjelder. Hvor viktig er så norsk areal for ulv, bjørn, gaupe, jerv og kongeørn? Hvis vi plaffer ned alle norske kongeørner er bestanden mer enn halvert i Skandinavia. Kongeørnen bør følgelig få leve, selv om den tar et lam i ny og ne. Det andre ytterpunktet er bjørn og ulv, der har vi under fem prosent av den skandinaviske bestanden. Sverige har mest av de store rovdyrene. Så har Norge mellom en tredjedel og fjerdedel av all skandinavisk jerv og et sted mellom ti og tyve prosent av gaupene.

Vårt vern av noen ganske få individer ulv og bjørn som er del av store, livskraftige stammer globalt, har en høy pris. Utmarksbeite blir vanskelig, og Norge gror igjen. Vi valgte en aktiv distriktpolitikk der svenskene valgte avfolkning. Derfor får vernet av ulv og bjørn nå en høyere pris i Norge enn i Sverige.

Nei til ulv

Politikerne bør prioritere landskapskonvensjonen foran Bern-konvensjonen. Norges befolkning er spredt over hele landet, i motsetning til det sentraliserte Sverige. Ulv og bjørn bør vi følgelig si tvert nei til. Disse to store rovdyra er uforenlig med utmarksbeite, uansett sauerase. Jerv og gaupe derimot, kan vi trolig leve med dersom vi går over til tøffere sauer.

«Mest mulig kjøtt»-politikk.

Den overordnede målsetning med landbrukspolitikken har til nå vært mest mulig kjøtt pr. dyr. Dersom subsidiene skrur mer over til å holde arealene i hevd, blir det lønnsomt for bøndene å gå over til mer hardføre saueraser. Disse rasene gir mindre kjøtt, men fungerer som rene ryddesager i utmark. Det finnes fire-fem saueraser i bruk i Norge. «Norsk Kvit Sau» dominerer med rundt 70 prosent av total bestand. Det er en såkalt «tung» rase som har god kjøttfylde. Men rasen er klosset og reagerer ikke særlig smart i møte med rovdyr. Gammelnorsk sau, derimot, slår ut alle de andre med antipredatoradferd, ifølge en rapport fra Tjøtta fagsenter (nå en del av NIBIO) i 1998 av Inger Hansen m.fl. Denne rasen, også kalt villsau, ursau og utgangersau, er årvåken og flykter langt. Men det

viktigste er kanskje den sterke morsadferden; lammene følger moren tett hele tiden, og søyene holder rede på lammene sine ved flukt. Rasen har et sterkt flokkinstinkt, og de er i stand til å flokke seg og jage mindre rovdyr bort.

Men «mest mulig kjøtt»-politikken, altså klassifisering til Nortura og støtteordningene knyttet til, gjør det umulig for den jevne sauebonde å legge over til denne hardføre sauerasen. Den er ikke bred nok over baken. Landbrukssubsidiene får bonden til å gjøre noe vi som samfunn ikke er tjent med, nemlig å produsere mye kjøtt, men med mye tap. Legg til at den gammelnorske sauen har et annet beitemønster; Den er faktisk like effektiv som geita i å hindre gjengroing.

På tide å ta noen tøffe valg

De to konvensjonene vi har undertegnet er fortsatt uforenlige i møte med ulv og bjørn. Selv villsau må gi tapt mot slike store rovdyr. Norge har derfor gode argumenter for å overlate forvaltningen av disse to til Sverige, Finland og Russland. Men med jerv og gaupe er det annerledes. Det moralske ansvaret vi har for jerv og gaupe og det presserende behovet for å stoppe gjengroing, kan faktisk forenes i ett grep: Å tilføre kraftige tilskudd til bønder som vil legge om til enten villsau eller geit. Bønder i rovdyrutsatte områder vil få et reelt valg i møte med naturverninteressene i stedet for bare å måtte legge ned. Ved omlegging til tøffere sauer får vi også utnyttet vårt komparative fortrinn, mye utmark, til å produsere enda mer velsmakende lammekjøtt. For villsauen smaker, om mulig, enda bedre enn den kvite norske sauen. Rent kjøtt av ekte beitedyr, ikke fjøsdyr, blir neppe mindre interessant i årene fremover. Det finnes en vei ut av uføret, altså krattskogen. Men da må norske politikere innse at man ikke kan få i både pose og sekk. Bern-konvensjonen og landskapsvern-konvensjonen er uforenlige hvis dagens landbruks- og rovdyrpolitikk videreføres.

Det er på tide å ta noen tøffe valg.

Tine Sundtoft svarer Elin Ørjasæter: Bør vi si nei til ulv og bjørn i Norge?

Av: Tine Sundtoft

10. august hadde Elin Ørjasæter et debattinnlegg i Aftenposten der hun foreslår at vi bør si nei til ulv og bjørn i Norge. Jeg har lyst til å minne om de viktigste prinsippene for Regjeringens rovdyrpolitikk. Her er 10 spørsmål og svar:

1. Hva er rovdyr?

Kongeørn, gaupe, jerv, ulv og bjørn er rovvilt. Norge har forpliktet seg til å ta vare på disse artene i henhold til naturmangfoldsloven og internasjonale avtaler, som Bernkonvensjonen.

2. Hva er rovviltforliket?

I juni 2011 ble alle partiene på Stortinget enige om rovviltpolitikken – det såkalte rovviltforliket. Rovviltforliket av 2011 bygger på den politikken Stortinget bestemte i 2004.

3. Hva er Bernkonvensjonen?

Bernkonvensjonen er en internasjonal avtale undertegnet av Norge og over 50 land. Formålet er å verne om europeiske ville dyr og planter og deres levesteder. Konvensjonen opererer med fire lister, der liste I og liste II omfatter arter som hvert avtaleland har et ansvar for å gi beskyttelse. Både ulv, bjørn, jerv, gaupe og kongeørn står oppført på disse listene.

4. Hvorfor skal vi ha rovdyr i Norge?

Naturen og artene i seg selv har en egenverdi. Mange synes også at det er en berikelse med rovdyr i norsk natur, noe som også for eksempel gir potensial til turisme. Økosystemene er svært kompliserte systemer, hvor påvirkninger på enkelte deler av systemet gir direkte og indirekte effekter i øvrige deler. Når store rovdyrarter forsvinner fra områder, påvirkes mange andre deler av økosystemet. Ofte har effektene lenger bort i kjeden vært uventede og uønskede.

5. Hvor mange rovdyr har vi i Norge?

Stortinget har bestemt hvor mange rovdyr vi skal ha. Det er Rovdata som har ansvaret for overvåking av bestandene.

Bestandsmålet for kongeørn er 850–1200 hekkende par. Bestanden er på ca. 960 par.

Bestandsmålet for gaupe er 65 årlig fødte unge-

kull. I 2014 ble 60,5 ungekull født (det halve kullet betyr at det holder til på begge sider av grensen mot Sverige).

Bestandsmålet for jerv er 39 årlig fødte ungekull. Antall ungekull var i 2014 eksakt på bestandsmålet.

Bestandsmålet for bjørn er 13 årlig fødte ungekull. Ca. 6 ungekull ble født i 2014.

Bestandsmålet for ulv er 3 årlig fødte helnorske ungekull i ulvesonen. To slike ungekull ble født i 2014

6. Hva er den todelte målsettingen?

Den todelte målsettingen betyr å ivareta både rovvilt og beitenæring. Landet deles inn i ulike soner for best å kunne nå denne målsettingen. I noen soner har beitenæring forrang, mens andre områder prioriteres for rovdyr. I beiteprioriterte soner er terskelen lav for å tillate felling av rovdyr, mens beitenæringene skal tilpasses rovdyrene i rovdyrprioriterte soner. For ulv er det en rovdyrprioritert sone (ulvesonen) som omfatter deler av Hedmark og Akershus, samt hele Østfold og Oslo.

7. Gis det erstatning når rovdyr dreper dyr på beite?

I Norge har vi lovfestet rett til full erstatning når husdyr og tamrein skades eller blir drept av jerv, gaupe, bjørn, ulv eller kongeørn. Det utbetales årlig ca. 150 millioner kroner i erstatning.

Det settes også av ca. 60 millioner kroner årlig til forebyggende og konfliktdempende tiltak.

Det er innført en omstillingsordning som administreres av Miljødirektoratet. Omstilling av sauebruk til annen landbruksnæring er aktuelt i særlig tapsutsatte områder.

8. Hvorfor skytes ikke ulven i Enebakk?

I ulvesonen skal ulven ha forrang og bestandsmålet nås. Enebakk ligger innenfor ulvesonen og bestandsmålet for ulv er ikke nådd. Samtidig er det slik at ulveparet i Østmarka-reviret nå har små hvalper.

Det er etisk svært betenkelig å tillate at foreldre dyr skytes i en periode da hvalpene er avhengig av foreldrene for å overleve.

9. Er rovdyr farlige for mennesker?

Forskningen viser at ulv ikke er farlige for mennesker. Norsk institutt for naturforskning sier at ulvene som regel vil unngå kontakt med mennesker, og forsøk med radiomerkede ulver har vist at de nesten alltid trekker seg unna når folk nærmer seg.

Selv om det sjelden skjer så er mennesker også i nyere tid blitt skadet og drept av ulv i andre deler av verden, men ikke i Skandinavia. I de aller fleste av disse tilfellene har ulven hatt rabies, det har vært dårlig tilgang på mat, eller de har mistet skyheten for mennesker.

Vi har ikke rabies i Skandinavia, og tilgangen på byttedyr er tilnærmet ubegrenset for ulven. Det skandinaviske bjørneprosjektet har studert bjørnens reaksjon ved nære møter med mennesker. Forskerne konkluderer med at bjørnen ikke er aggressiv mot mennesker, den oppdager mennesker tidlig og forsøker å unngå å bli sett eller hørt.

10. Er det lov til å jakte rovdyr i Norge?

Jerv, bjørn og ulv er fredet, og det er derfor ikke lov å jakte på disse. I tillegg er det internasjonale forpliktelser som forhindrer jakt på disse artene i Norge. Likevel kan det åpnes for et visst årlig uttak også av disse artene der ordinære jegere deltar. Dette kalles lisensfelling, og er en bestandsregulering som gjøres for å redusere skadene på husdyr og tamrein. Det er lov å jakte gaupe, men fordi det er så få av dem, fastsettes det begrensninger for å ha en bestand så nær bestandsmålet som mulig. Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende resultat, gjennomføres i en del tilfeller ekstraordinære uttak av rovdyr i regi av Miljødirektoratet. Målet er å redusere andelen ekstraordinære uttak til et minimum.

På tur i Østmarka 14. juni 2015. Sittende fra venstre: Viggo Ree, Christin Valsjø, Toril Andresen, Bjørg Eva Öhlin og Berit Helberg. Stående fra venstre: Morten Ree, Kay-Arne Glitre, Lennart Fløseth, Carl Erik Sando, Berit Lind og Erling Mømb. Foto: Ivar Knai.

Før årsmøtet startet på Sandbakken. Fra venstre: Erling Mømb, Ingvild Elise Ihle og Berit Lind. Foto: Lennart Fløseth.

Årsmøtet på Sandbakken 13. juni

Av: Lennart Fløseth

Sandbakken i Østmarka ble møtested for årets årsmøte. Etter at tradisjonelle Malungen gjestegård i Stange i Hedmark måtte droppes i år på grunn av en eneste ledig helg i mai, og som dessuten var konfirmasjonshelg for noen i styret, var Sandbakken et bra alternativ. Vertskapet var positive til at vår forening ville ha årsmøtet sitt der, og slik ble det. Sandbakken var tidligere blitt brukt som møtested for en av våre temakvelder om ulv i Østmarka og beliggenheten tett opp til dette skogområdet virket glimrende tatt i betraktning av at mange av våre medlemmer bor i kort reiseavstand fra stedet. Men den massive oppslutningen om årsmøtet uteble, kun 23 medlemmer møtte.

Undertegnede ble valgt til ordstyrer og Rune Karlsen som referent. Viggo Ree og jeg holdt hver vår minnetale om henholdsvis Yngve Kvebæk og Leif Jensen i starten. Deretter reiste årsmøtedeltakerne seg til en felles minnemarkering av disse to avholdte medarbeidere med ett minutt stillhet.

Sjølve årsmøtet kom i gang på overtid, og her tok jeg for meg og leste opp årsmeldingen på sedvanlig vis. I år var den blitt sammensatt og skrevet av et samlet styre etter at Yngve Kvebæk altså døde i starten på årets årsmøteforberedelser. Styret hadde avholdt tre styremøter og hatt ett telefonmøte, sistnevnte i forbindelse med

tilsettingsprosessen av ny daglig leder.

Det ble utgitt fire tidsskriftnummer av *Våre Rovdyr* i 2014, men i år skulle antallet ned i tre. Med et dobbeltnummer i april, som Yngve rakk å få ferdig, var dette planlagt som det første av tre tidsskriftnummer i 2015.

I forbindelse med utadrettet virksomhet hadde foreningen hatt om lag 4000 følgere på den åpne siden på Facebook. Rådgiver Berit Lind med flere hadde arrangert temakveld om ulv på Skullerudstua høsten 2014 og seks sporingsturer etter ulv i Østmarka i løpet av vinteren 2014/15 med god mediedekning. Informasjonsstand både på Karl Johans gate i Oslo og ved Losby ved inngangen til Østmarka, var også positive tiltak som trakk til seg mange interesserte. Samarbeidet med Naturvernforbundet og WWF har vært godt i forbindelse med større høringsuttalelser og felles kronikk i *Aftenposten*. Berit Lind bidro med materiale i naturprogrammet «Ulvener kommer» av Ulf Myrvold i NRK. Fellingsvedtak har vært fortløpende påklaget. Rådgiver Berit Lind informerte videre om samarbeid med grunneiere i Østmarka, og om hvordan det går an å gjøre de mer positive til ulvens tilstedeværelse. Ulvesafari og sporingsturer sees på som mulige inntektskilder som en erstatning for salg av jaktterreng.

Kasserer Morten Ree tok for seg foreningens økonomi, som viste et overskudd på 56.000 kroner.

Valgkomitéen hadde bestått av Jon Opheim, Burny Iversen og Viggo Ree. Førstnevnte har nå forlatt komitéen og Arne Flor har kommet inn etter at han og Geir Sjøli trådte ut av hovedstyret. Rune Karlsen og Espen Rolv Dahl rykket opp fra varamedlemsplasser til styremedlemmer i det nye styret. Nye varamedlemmer ble valgt, og disse er: Berit Helberg, Bjørg Eva Öhlin og Kay-Arne Glitre.

Til slutt ble nytilsatte daglig leder, Ingvild Elise Ihle, presentert. Hun skulle starte i sin jobb for vår forening 10. august. Felles middag ble inntatt på Sandbakken før Ivar Knai slapp til med sitt engasjerte foredrag om ulvene i Østmarka. I ni-tida på kvelden rundet vi av årsmøtet for denne gang. De fleste, bortsett fra styret og Viggo Ree, dro hjem. Styret og informasjonskonsulenten reiste til Sørmarka hotell- og konferansesenter for overnatting.

Søndag 14. juni inntok foreningens ledelse samlet frokost før de dro på en guidet tur i Østmarka med Ivar Knai. Det ble funnet mye ulvemøkk og Ivar viste fram restene etter en elg som var blitt ulvenes rov foregående vinter.

Ingvild Elise Ihle og Paul Granberg under lunch på Sandbakken den 13. juni 2015. Foto: Viggo Ree.

Ivar Knai som turguide i Østmarka, 14. juni 2015. Foto: Lennart Fløseth.

Referat årsmøte i Foreningen Våre Rovdyr 2015

Sted: Sandbakken, Østmarka

Dato: 13. juni

Referent: Rune Karlsen

1. Innkalling godkjent

2. Lennart Fløseth valgt til ordfører. Rune Karlsen valgt som referent

3. Årsmelding 2014

- Årsmøte ble arrangert på Malungen, ca. 30 medlemmer tilstede.
- Tre styremøter avholdt, en telefonkonferanse.
- Yngve Kvebæk ønsket å fratre stillingen som daglig leder, men fortsette som redaktør for tidsskriftet.
- Yngve døde i april 2015.
- Ingvild Elise Ihle ansatt som ny daglig leder.
- Medlemsmassen er økende.
- Fire tidsskriftutgitt 2014. Fra 2015 blir det utgitt kun tre.
- Facebook: Ca 4000 følgere på åpen side. Ca. 3000 på lukket side (gruppe).
- Ulvekveld arrangert på Skullerudstua høsten 2014. Stor interesse og fullt lokale.
- Seks ulveturer arrangert av Berit Lind. Det har også vært mediadekning.
- FVR har hatt infostand i Oslo sentrum og på Losby ved inngangen til Østmarka.
- FVR har skrevet felles kronikk med WWF og Naturvernforbundet om nye bestandstall på ulv.
- Berit Lind bidro i programmet "Ulvne kommer" (NRK, Ut i naturen).
- Fellingsvedtak har fortløpende vært påklaget.

4. Økonomi ved kasserer Morten Ree

- Foreningen har et overskudd på ca. kr. 56 000.
- Ingen merknader, årsmøtet godkjente.

5. Valg

- Valgkomité: Jon Opheim, Burny Iversen, Viggo Ree.
- Ikke på valg: Christin Valsjø, Erling Mømb.
- Ut av styret: Arne Flor, Geir Sjøli.
- Nye i styret: Espen Dahl, Rune Karlsen.
- Nye vararepresentanter: Kay-Arne Glitre, Berit Helberg, Bjørg Eva Öhlin.
- Valgkomité: Jon Opheim ut, Arne Flor inn.

6. Rådgiver Berit Lind informerte om samarbeid med grunneiere i Østmarka, og om hvordan det går an å gjøre de mer positive overfor ulvens tilstedeværelse. Ulvesafari og springsturer er mulige inntektskilder som erstatning for salg av jakt. Berit informerte også om prosessen og samarbeidet med WWF og Naturvernforbundet med tanke på nye bestandsmål for ulv.

7. Eventuelt

- Ingen innkomne saker.

Til stede på Sandbakken: 23 personer.

T-SKJORTE

Koksgrå med ulveakvarell malt av Viggo Ree.
Tekst: Ulven - en naturlig del av norsk natur.

Helga Riekeles
E-post: helgariekeles@me.com
Tlf.: 99 60 72 09

Stein Karlsen
E-post: stei-ka3@online.no

Vi har fremdeles en del str. i S, XL og M.
Det er kun 5 stk. str. L igjen.

100 kr. per stk. + porto.

KLISTREMERKER

10 kr per stk. + porto.

FORENINGEN VÅRE ROVDYR

Postboks 195
2151 Årnes
E-post: fvr@fvr.no
Web: www.fvr.no

FVR@FVR.NO

STYRELEDER

Lennart Fløseth
lf@fvr.no

KASSERER

Morten Ree
mr@fvr.no

STYREMEDLEMMER

Espen Rolv Dahl
ed@fvr.no

Rune Karlsen
rk@fvr.no

Erling Mømb
em@fvr.no

Christin Valsjø
cv@fvr.no

VARAREPRESENTANTER

Toril Andresen
ta@fvr.no

Kay-Arne Glitre
kg@fvr.no

Berit Helberg
bh@fvr.no

Bjerg Eva Öhlin
bo@fvr.no

DAGLIG LEDER

Ingvild Elise Ihle
ii@fvr.no

RÅDGIVER

Berit Lind
bl@fvr.no

INFORMASJONSKONSULENT

Viggo Ree
vr@fvr.no

DRIFTSKONSULENT

Geir Sjøli
gs@fvr.no

FAGKONSULENT

Arne Flor
af@fvr.no

FORENINGENS FORMÅL

- arbeide for at alle norske rovpattedyr og rovfugler skal leve i livskraftige bestander
- arbeide for at også dyreartenes miljø beskyttes mot forringelse og ødeleggelse
- spre faktaunderlag og saklig informasjon til massemediene og allmennheten, for derved å oppnå større forståelse for rovdynenes rolle i naturen og deres behov for egnete biotoper
- støtte forskning på våre rovpattedyr og rovfugler
- arbeide for at det ved jakt på de aktuelle artene skal tas hensyn til:
  - artenes reproduksjonstid
  - ungenes utvikling og avhengighet av foreldrene
  - artenes sosiale struktur og øvrige særtrekk
- samarbeide med lokale, regionale og nasjonale myndigheter, samt øvrige interesseorganisasjoner for å finne måter å bevare dyr og biotoper på, og finne lempelige løsninger på konflikter som oppstår mellom menneskelige interesser og rovdyn.

BIDRAG TIL FVR

Foreningen Våre Rovdyr er for lengst godkjent under ordningen med gaver til frivillige organisasjoner. Det innebærer at du er fradragsberettiget for gavebeløp fra og med kr 500 til og med kr 16.800 enten det gis til ulvefondet, som ordinære gaver eller begge deler. Fradragsretten gjelder ikke kontingentbeløpet.

Din skatt blir redusert med 28 % av beløpet du overfører. Et gavebeløp på f.eks. kr 1.000 (utover kontingenten) reduserer skatten med kr 280 slik at din reelle utgift blir kr 720.

FVR skal innberette beløpene til ligningsmyndighetene slik at din selvangivelse automatisk blir utfylt i relevante felt. Da trenger vi ditt personnummer, så påfør gjerne det på overføringen. Hvis ikke, så er det slett ikke noe problem. Vi tar bare kontakt eller skaffer fram opplysningen i henhold til godkjent prosedyre.

FVR har i mange år angitt kontingenten som minimumsbeløp med åpent beløpsfelt på kontingentgiroen. Mange medlemmer er således vant til å gi en stor eller liten slant ekstra til virksomheten. Kommer dette ekstrabeløpet opp i kr 500 eller over, så sørger vi for at det kommer til skattefradrag på din selvangivelse i henhold til ovennevnte ordning med gaver til frivillige organisasjoner.

KONTINGENTSATSER

Seniormedlem	min. kr. 250,-
Seniormedlem + familiemedlem(mer).....	min. kr. 300,-
Juniormedlem (under 18 år)	min. kr. 100,-
Bedriftsmedlem	min. kr. 1000,-

Medlemskap inkluderer alle årlige utgitte hefter av *Våre Rovdyr*.

Kun abonnement på *Våre Rovdyr* ..... kr. 250,-
Kontonr. 2800 11 12149

Member/subscription abroad: NOK 300,-
Sparebanken Sor, Arendal, Norway
SWIFT/BIC-code: SPSONO22
IBAN number: NO8728001112149

ULVEFONDET

Kontonr. 2800 10 08317

Ulvefondet støtter forskning, inforbeid og prosjekter for å redde ulven i Norge.
Gi ditt bidrag til Ulvefondet i dag!

Hubroen.

Dyrenes liv - Typiske skildringer av Birgitte Møller. «Frem» Det nordiske forlag. Bogforlaget: Ernst Bojesen. Kristiania 1900.

FVR.NO
[FACEBOOK.COM/ROVDYRENE](https://www.facebook.com/ROVDYRENE)